

Downloaders van kinderporno; een literatuuronderzoek

Anton van Wijk
Sylvia Dickie
Tom van Ham

Beke *reeks*

Downloaders van kinderporno;
een literatuuronderzoek

Downloaders van kinderporno; een literatuuronderzoek

Anton van Wijk
Sylvia Dickie
Tom van Ham

Beke // reeks

In opdracht van

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Leescommissie

Madeleine van der Bruggen

Britt Elstrodt

Jules Mulder

Wineke Smid

Omslag en opmaak

Marcel Grotens (Bureau Beke)

Omslagfoto

Freeimages

ISBN

978-94-92255-33-4

Downloaders van kinderporno; een literatuuronderzoek

Anton van Wijk, Sylvia Dickie en Tom van Ham

Inhoud

1	Inleiding en vraagstelling	7
2	Achtergronden	11
2.1	Demografische achtergrond	11
2.2	Slachtofferschap	14
2.3	Criminele historie	15
2.4	Resumé	17
3	Kenmerken	19
3.1	Psychosociale problematiek	19
3.2	Psychische stoornissen	20
3.3	Verslavingsproblematiek	21
3.4	Resumé	23
4	Gedrag	25
4.1	Faciliteren van kinderporno	25
4.2	Start delictgedrag en motieven	26
4.3	Cognitieve vervormingen	28
4.4	Delictgedrag	29
4.5	Resumé	30
5	Classificaties	31
5.1	Een terugblik op classificaties	31
5.2	Nieuwe inzichten	35
5.3	Bouwstenen voor een toepasbare synthese	38
6	Conclusies	41
6.1	Methodologie	41
6.2	Achtergronden	42
6.3	Kenmerken	42
6.4	Gedrag	43
6.5	Classificaties	44
7	Aanbevelingen	45
	Referenties	49

1 Inleiding en vraagstelling

Kinderpornografische afbeeldingen zijn een wereldwijd probleem.¹ De omvang van het probleem – in termen van aantallen afbeeldingen, slachtoffers en plegers – is moeilijk in te schatten. Afgaande op het aantal jaarlijks gemelde zaken door burgers bij de Nederlandse politie lijkt het een overzichtelijk probleem. In 2017 ontving de politie 279 meldingen over productie, verspreiding en downloaden van kinderporno. In de afgelopen drie jaar is het aantal meldingen en aangiften van burgers bijna gehalveerd.² Het aantal meldingen van online kinderporno en -misbruik bij de politie is daarentegen fors gestegen: van ongeveer 3.000 in 2014 naar bijna 18.000 in 2017.³ De politie verwacht voor 2018 een aantal van 30.000 meldingen.⁴ Deze toename is grotendeels toe te schrijven aan bedrijven als Google, Microsoft en Facebook die volgens de Amerikaanse wet verplicht zijn melding te maken van mogelijk kinderpornografisch beeldmateriaal. Deze meldingen komen binnen bij het Amerikaanse *National Centre for Missing and Exploited Children* (NCMEC). Deze organisatie stuurt de melding vervolgens door naar de politie in het land waar het plaatje is geüpload of gedownload.⁵ In hoeverre het genoemde aantal meldingen uniek is voor Nederland, is moeilijk te zeggen. Wel is duidelijk dat Nederland wereldwijd een sleutelrol speelt in het fenomeen kinderporno vanwege de goede digitale infrastructuur. Onderzoek van de Britse *Internet Watch Foundation* laat zien dat van alle kinderpornolinks 37 procent wordt gehost op Nederlandse servers (IWF, 2017).

Voornoemde aantallen zijn fors, maar vermoedelijk nog steeds het topje van de ijsberg. Het gaat immers om bekend geworden feiten. Hoewel grote bedrijven als Google veel kinderpornografisch materiaal onderscheppen, zal een deel van het materiaal buiten beeld blijven. Over deze aantallen zijn geen gegevens beschikbaar. Indicatief voor de omvang van het probleem zijn de aantallen die in zogenoemde *dark number* onderzoeken worden genoemd. Uit een onderzoek onder 175 Amerikaanse mannen die naar porno kijken, blijkt dat 21 procent ook toegeeft naar kinderporno te kijken (Ray, Kimonis & Seto, 2014). Hoeveel Nederlandse mannen

naar porno op het internet kijken, blijkt uit een representatieve steekproef onder 17.000 Nederlanders tussen de 18 en 80 jaar, 71 procent te zijn (De Graaf & Wijsen, 2017). Een andere indicatie van de werkelijke omvang van het probleem is afkomstig uit een grootschalig onderzoek onder bijna 9.000 Duitse mannen waarin seksuele interesse in prepubertaire kinderen is gemeten. Hierin is onder meer gevraagd naar het kijken naar kinderporno (Dombert et al., 2016). Hierop gaf – gewogen voor de Duitse mannelijke bevolking – 2,2 procent van de groep een positief antwoord. Ondanks dat het methodologisch niet verantwoord is om de resultaten uit het Amerikaanse en Duitse onderzoek toe te passen op de Nederlandse situatie, laten beide studies duidelijk zien dat het consumeren van kinderporno in kwantitatief opzicht een fors probleem is. Bovendien is het zoals gezegd een mondiaal probleem dat niet stopt bij de landsgrenzen. Ter illustratie: in mei 2018 haalt de Nederlandse politie in Nederland 87 servers uit de lucht en neemt er daarvan zeven in beslag. De eigenaren opereerden vanuit Thailand. Er waren ongeveer 50.000 betalende klanten uit 119 landen.⁶

De bestrijding van het kinderpornoprobleem vergt het uiterste van overheden, ook van de Nederlandse. Recent is de Tweede Kamer geïnformeerd over de “Hernieuwde aanpak online seksueel kindermisbruik”.⁷ De aanpak van kinderporno is een landelijke prioriteit en ingebed in het landelijke programma Zeden, kinderporno en kindersekstoerisme. De Nationale Politie en het Openbaar Ministerie (OM) hebben fors geïnvesteerd in de aanpak. De directie ‘Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding’ (afdeling Criminaliteit en Veiligheid) van het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de volgende drie actiepunten geformuleerd: 1) intensiveren van preventie; 2) publiek-privaat samenwerken en het introduceren van een bestuursrechtelijke aanpak; en 3) het verscherpen van de opsporing.

In het kader van het intensiveren van preventie heeft het Ministerie van Justitie & Veiligheid aan Bureau Beke gevraagd om een literatuuronderzoek te doen naar de persoon achter het downloaden en het proces van downloaden van kinderporno. Deze kennis kan worden benut bij het inzetten van interventies om het downloaden van kinderporno preventief tegen te gaan en/of te frustreren. Eventuele kennislacunes dienen eveneens aan bod te komen. In eerste instantie is gezocht in Libsearch – de universele zoekmachine van de Vrije Universiteit Amsterdam – om empirische artikelen omtrent downloaders van kinderporno te achterhalen uit de periode 2013 – 2018. Daarvoor is gebruik gemaakt van de diverse Engelse en Nederlandse zoektermen. Voor het onderzoek relevante publicaties van voor 2013 zijn ook meegenomen.

De onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:

Onderzoeksvraag 1a: Wat zijn de achtergronden, kenmerken en gedragingen van downloaders van kinderporno?

1. Achtergronden

- Wat zijn de demografische gegevens van downloaders van kinderporno? (leeftijd, geslacht, burgerlijke staat, gezinssituatie, opleidingsniveau, etniciteit, beroep etc.)
- Wat is de strafrechtelijke achtergrond van downloaders van kinderporno?
 - Hebben zij eerder zedendelicten gepleegd?
 - Hebben zij andere delictsvormen gepleegd? Zo ja, welke delicten?
 - Zijn zij slachtoffer van een zedendelict geweest?
 - Zijn zij slachtoffer van andere delictsvormen geweest? Zo ja, welk delicten?

2. Kenmerken

- In hoeverre is er sprake van:
 - Psychologische problematiek bij downloaders van kinderporno?
 - Psychische stoornissen bij downloaders van kinderporno?
 - Verslavingsproblematiek bij downloaders van kinderporno?
 - Ander problematisch internetgebruik en/of andere pornoconsumptie?

3. Gedragingen

- Hoe komen de personen in aanraking met het downloaden van kinderporno?
- Waarom downloaden de personen kinderporno?
- In hoeverre bestaat er een relatie tussen hands-on en hands-off delicten?
- In hoeverre bestaat er een relatie tussen het downloaden van kinderporno en andere overtredingen en/of misdrijven?
- Wat is er bekend over de recidive van downloaders van kinderporno?

Onderzoeksvraag 1b: Zijn downloaders van kinderporno op basis van de achtergronden, kenmerken en gedragingen te classificeren in verschillende typen downloaders?

Onderzoeksvraag 2: Hoe ziet het proces van het downloaden van kinderporno eruit en in welke stadia zijn er mogelijkheden om het proces te frustreren (incl. darkweb)?

Leeswijzer

Achtereenvolgens komen in de volgende hoofdstukken de volgende onderwerpen aan de orde: achtergronden (2); kenmerken (3); gedragingen (4); classificaties (5); conclusies (6); en aanbevelingen (7). Omwille van de leesbaarheid wordt er in dit rapport gesproken over ‘downloaders’. Achter deze termen gaat soms een breed scala aan afwijkende gedragingen schuil, waaronder ook het verspreiden van kinderporno. In dit rapport gebruiken we ook de termen ‘kinderporno’ of ‘kinderpornografisch materiaal’. Er worden in de literatuur verschillende begrippen hiervoor gehanteerd, zoals seksueel misbruikplaatjes, *child sexual abuse material* (CSAM) en *child abuse images* (CAI).

De beschrijving van achtergronden, kenmerken en gedrag van de downloaders wordt in eerste instantie gedaan op basis van recente empirische onderzoeken. Om die resultaten in een breder perspectief te plaatsen c.q. te valideren wordt er – indien beschikbaar – na de bespreking van die recente inzichten gebruikgemaakt van reviewsstudies en meta-analyses.

Eindnoten

1. In Nederland is kinderporno strafbaar gesteld in artikel 240b van het Wetboek van Strafrecht. Het gaat hierbij kort gezegd om afbeeldingen waarop seksuele gedragingen van minderjarigen te zien zijn. In Nederland is die leeftijdsgrens op 18 jaar gesteld. Taylor & Quayle (2003) onderscheiden negen categorieën kinderporno, gerangschikt naar ernst. De eerste categorie omvat niet erotisch, niet geseksualiseerd materiaal van kinderen in ondergoed of zwemkleding. De ernstigste categorie betreft sadistisch beeldmateriaal van kinderen die tijdens de seksuele handelingen worden geslagen, vastgebonden of seks hebben met een dier.
2. Bron is van KRO die de gegevens bij de politie heeft opgevraagd. <https://brandpuntplus.kro-ncrv.nl/brandpuntplus/kinderporno-detectie/>.
3. Brief van de minister van Justitie & Veiligheid aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Hernieuwde aanpak online seksueel kindermisbruik, kinderporno, februari 2018
4. Bron: www.politie.nl/nieuws/2018/november/22/00-digitaal-bewustzijn-zedenteams-toegenomen.html.
5. In Nederland doet de Landelijke Eenheid van de politie verder onderzoek naar de meldingen en zet deze eventueel door naar de regionale zedenafdelingen voor nader onderzoek.
6. <https://www.telegraaf.nl/nieuws/2043709/groot-pedonetwerk-opgerold>
7. Brief van Minister aan Tweede Kamer 7 februari 2018.

2 Achtergronden

Om inzicht te verkrijgen in de personen die zich inlaten met kinderporno, wordt in dit hoofdstuk allereerst ingegaan op hun sociaal-demografische achtergrondkenmerken (2.1). De focus ligt met name op geslacht, etniciteit, leeftijd, opleiding en werk. Daarna volgt een paragraaf (2.2) waarin het eigen slachtofferschap wordt behandeld. Het gaat hierbij om zowel fysieke als seksuele mishandeling in de jeugd-jaren van downloaders. Vervolgens komt de criminele historie aan bod (2.3). Zoals gezegd komen per onderwerp eerst de recente empirische bevindingen aan de orde, gevolgd door de resultaten uit beschikbare literatuurreviews en metastudies.

2.1 Demografische achtergrond

Downloaders zijn vrijwel altijd blanke mannen. Dit blijkt uit onderzoeken onder zowel bij de instanties bekende (lees: geregistreeerde) downloaders als de algemene bevolking (zie onder andere Aslan & Edelmann, 2014; Leukfeldt, Jansen & Stol, 2014; Price, Lambie & Krynen, 2015; Ray et al., 2014; Seigfried-Spellar, 2013; Shelton, Eakin, Hoffer, Muirhead & Owens, 2016). Het aandeel mannen onder geregistreeerde daders varieert tussen de 98 en 100 procent (Aslan & Edelmann, 2014; Leukfeldt et al., 2014; Price et al., 2015; Shelton et al., 2016). Deze percentages zijn gebaseerd op onderzoeken die op voorhand geen selectie hebben gemaakt op mannelijke daders, dit in tegenstelling tot een groot aantal andere onderzoeken waar wel een selectie van mannen heeft plaatsgevonden (zie onder andere Cohen & Spidell, 2016; Eke, Seto & Williams, 2011; Jung, Ennis, Stein, Choy & Hook, 2013; McManus, Long, Alison & Almond, 2015). Studies onder de algemene bevolking laten met een percentage tussen de 75 en 100 procent een meer gespreide verdeling zien in het aandeel mannen (Ray et al., 2014; Seigfried-Spellar, 2013). Kijkend naar het aandeel blanke downloaders valt het op dat de bevindingen onder beide soorten onderzoekspopulaties niet van elkaar verschillen. Uit studies onder de algemene bevolking beslaan blanken 89 tot 100 procent van de onderzoekspopula-

tie (zie onder andere Cohen & Spidell, 2016; Price et al., 2015; Seigfried-Spellar, 2013; Seto, Wood, Babchishin & Flynn, 2012; Vinyard, 2016). De studie van Ray et al. (2014) wijkt hier echter vanaf met een aandeel blanken van ‘slechts’ 65 procent. Wat de verklaring is voor dit afwijkende resultaat, is onduidelijk. In vergelijking met hands-on plegers zijn downloaders volgens sommige studies vaker blank (Clevenger, Navarro & Jasinski, 2014; Cohen & Spidell, 2016; Faust, Bickart, Renaud & Camp, 2015), terwijl andere studies geen verschillen tussen deze dader-typen vinden (Aslan & Edelmann, 2014; Seto et al., 2012). Verschillende meta-analyses en literatuurreviews bevestigen – samengevat – dat voornamelijk blanke mannen kinderpornodelicten plegen (Babchishin, Hanson & Hermann, 2011¹; Henshaw, Ogloff & Clough, 2015²; Houtepen, Sijtsma & Bogaerts, 2014³). Daarnaast wordt bevestigd dat downloaders vaker blank zijn dan hands-on plegers (en de gemiddelde bevolking) (Babchishin et al., 2011; Babchishin, Hanson & VanZuylen, 2014⁴; Henshaw et al., 2015).

De gemiddelde leeftijd van geregistreerde downloaders ligt tussen de 36 en 43 jaar (zie onder andere Aslan & Edelmann, 2014; Jung et al., 2013; Long, Alison & McManus, 2012; Price et al., 2015; Vinyard, 2016). Dit is hoger dan studies onder de algemene bevolking laten zien; in die studies bedraagt de gemiddelde leeftijd tussen de 29 en 39 jaar (Dombert et al., 2016; Neutze, Seto, Schaefer, Mundt & Beier, 2011; Ray et al., 2014). Wanneer downloaders vergeleken worden met hands-on plegers kan er geen eenduidig beeld worden geschetst. De studies van Aslan & Edelmann (2014) en Neutze et al. (2011) tonen aan dat downloaders jonger zijn dan hands-on plegers, terwijl Seto et al. (2012) het tegenovergestelde rapporteren. Daarnaast zijn er studies waaruit blijkt dat de (gemiddelde) leeftijden van kinderporno- en hands-on plegers met elkaar overeenkomen (Leukfeldt et al., 2014; Long et al., 2012; Jung et al., 2013). Uit twee reviews en een meta-analyse komt naar voren dat de gemiddelde leeftijdsrange van downloaders tussen de 25 en 50 jaar ligt (Babchishin et al., 2011; Henshaw et al., 2015; Houtepen et al., 2014). Twee meta-analyses en een review suggereren dat downloaders jonger zijn dan hands-on plegers (Babchishin et al., 2011; Babchishin et al., 2014; Henshaw et al., 2015). Vanwege de uiteenlopende en tegenstrijdige bevindingen is het lastig om een eenduidige conclusie te trekken over de leeftijd van downloaders en hoe zij zich op dit persoonlijke kenmerk verhouden tot hands-on plegers. Een probleem bij het bepalen van de leeftijd is dat veel studies niet duidelijk maken op welke leeftijd zij doelen: de gemiddelde leeftijd ten tijde van het eerste kinderpornodelict, of de leeftijd waarop ze zijn gepakt door de politie et cetera.

Downloaders zijn relatief hoogopgeleid (zie onder andere Aslan & Edelmann, 2014; Jung et al., 2013; Neutze et al., 2011; Seigfried-Spellar, 2013). Uit studies onder de algemene bevolking blijkt dat 44 procent van de downloaders meer dan tien jaar onderwijs heeft genoten (Neutze et al., 2011). Dit wordt ondersteund door

Neutze et al. (2011), die vinden dat 44 procent een Master-opleiding of PhD heeft behaald (Seigfried-Spellar, 2013). Uit de meeste studies blijkt dat downloaders hoger opgeleid zijn dan hands-on plegers (Aslan & Edelmann, 2014; Jung et al., 2013; Cohen & Spidell, 2016; Seto et al., 2012). De studie van Neutze et al. (2011) is hier een uitzondering op. Zij vinden namelijk geen verschil in opleidingsniveau tussen deze twee groepen. Ook uit meta-analyses en literatuurreviews blijken – in overeenstemming met de eerder genoemde bevindingen – downloaders hoger opgeleid zijn (Henshaw et al., 2015; Houtepen et al., 2014), ook in vergelijking met hands-on plegers (Babchishin et al., 2014; Henshaw et al., 2015).

Iets meer dan de helft van de geregistreerde downloaders heeft een baan, met percentages variërend tussen de 54 en 63 procent (Aslan & Edelmann, 2014; Jung et al., 2013; Price et al., 2015). Uit een studie onder de algemene bevolking blijkt het percentage werkenden onder downloaders met bijna 80 procent nog hoger te liggen (Neutze et al., 2011). Mogelijk heeft dit verschil in werkgelegenheid te maken met het wel en niet geregistreerd zijn bij politie en justitie als downloader, en de daaraan gerelateerde kans op werk. In vergelijking met hands-on plegers heeft de groep downloaders vaker werk (Aslan & Edelmann, 2014; Jung et al., 2013; Neutze et al., 2011). Daarnaast zouden downloaders ook al over een langere periode werk hebben (Clevenger et al. (2014) en hogere functies bekleden (Cohen & Spidell, 2016). In een deel van de gevallen geven de werkzaamheden toegang tot kinderen. Seto & Eke (2017) tonen in hun studie aan dat 8 procent van de downloaders met kinderen werkt en 7 procent vrijwilligersfuncties met een grote toegang tot kinderen bekleedt. In een andere studie bedraagt het aandeel dat toegang heeft tot kinderen bijna 1 op de 5 (19 procent) (Shelton et al., 2016). De meta-analyse van Babchishin et al. (2011) toont aan dat 85 procent van de downloaders werkt, wat raakt aan het door Neutze et al. (2011) genoemde percentage. Daarnaast blijkt uit literatuurreviews dat – in vergelijking met hands-on plegers – downloaders vaker werk hebben (Henshaw et al., 2015; Houtepen et al., 2014). In veel gevallen zou dit werk zijn waarbij dagelijks contact is met kinderen (Houtepen et al., 2014).

Een groot deel van de downloaders heeft geen partner. Van de geregistreerde downloaders heeft slechts 20 à 45 procent een relatie (zie onder andere Jung et al., 2013; Long et al., 2012; McManus et al., 2015; Price et al., 2015). In studies naar de algemene bevolking ligt dit percentage hoger, namelijk tussen de 31 en 49 procent (Neutze et al., 2011; Neutze, Grundmann, Scherner & Beier, 2012; Ray et al., 2014). Wanneer downloaders vergeleken worden met hands-on plegers is het beeld niet eenduidig. Meerdere studies vinden geen verschil tussen beide groepen (Clevenger et al., 2014; Long et al., 2012; Neutze et al., 2011), terwijl Faust et al. (2015) en Jung et al. (2013) tot de conclusie komen dat kinderpornoplegers minder vaak een partner hebben. De meta-analyse van Babchishin et al. (2011) toont aan dat 30 procent getrouwd is. Dit aandeel komt overeen met de hierboven genoemde

percentages. Waar onduidelijkheid over bestaat, is de mate waarin downloaders een relatie hebben in vergelijking met hands-on plegers. Waar Babchishin et al. (2014) in hun meta-analyse aangeven dat downloaders vaker een relatie hebben dan hands-on plegers, komt uit de review van Henshaw et al. (2015) en de meta-analyse van Babchishin et al. (2011) juist naar voren dat downloaders minder vaak een relatie hebben. Houtepen et al. (2014) komen in hun review tot de conclusie dat de resultaten niet eenduidig zijn. Uit deze bevindingen kan opgemaakt worden dat minder dan de helft van de kinderporno plegers een partner heeft, maar hoe de relatie-status van deze groep zich verhoudt tot die van hands-on plegers blijft onduidelijk.

Kijkend naar de woonsituatie blijkt het merendeel (61 à 72 procent) van de downloaders samen te wonen met één of meerdere mensen (Long et al., 2012; McManus et al., 2015; Shelton et al., 2016). Tussen de 22 en 47 procent woont (onder andere) samen met kinderen (Long et al., 2012; McManus et al., 2015; Seto et al., 2012; Shelton et al., 2016). Opvallend genoeg – zeker gezien de gemiddelde leeftijd van downloaders – woont een aanzienlijk aandeel (17 à 34 procent) nog samen met minstens één ouder (Price et al., 2015; McManus et al., 2015;). In vergelijking met hands-on plegers en de gemengde groep (personen met zowel een kinderporno- als hands-on delict) wonen downloaders minder vaak samen met een partner en/of kinderen (Long et al., 2012; McManus et al., 2015; Seto et al., 2012). Deze laatste bevinding wordt bevestigd in de meta-analyse van Babchishin et al. (2014).

Tot slot nog kort iets over vrienden. Price et al. (2015) tonen in hun studie aan dat iets meer dan 1 op de 6 downloaders (17 procent) geen vrienden heeft. Een groter aandeel, namelijk 44 procent, zou 1 tot 5 vrienden hebben. De onderzoekers zien deze bevinding als een mogelijke indicator voor moeilijkheden met betrekking tot het sociaal functioneren. Price et al. (2015) richten zich enkel op downloaders waardoor een vergelijking met hands-on plegers op dit aspect niet mogelijk is.

2.2 Slachtofferschap

Slachtofferschap onder downloaders is een onderwerp waar relatief weinig over gerapporteerd wordt in de literatuur. In de studies waar wel aandacht uitgaat naar slachtofferschap wordt in een aantal gevallen ook het onderscheid gemaakt tussen slachtofferschap van enerzijds lichamelijke en emotionele mishandeling en anderzijds seksueel misbruik. Uit het onderzoek van Aslan & Edelmann (2014) blijkt dat 15 procent van de downloaders in de kindertijd slachtoffer is geworden van lichamelijke en emotionele mishandeling. 21 procent zou slachtoffer zijn van zowel lichamelijke en emotionele mishandeling als seksueel misbruik. Price et al. (2015) rapporteren in tegenstelling tot Aslan & Edelmann (2014) apart over lichamelijke en emotionele mishandeling. Van de 46 onderzochte downloaders geeft 20 procent

aan slachtoffer te zijn geweest van lichamelijke mishandeling, en iets meer dan een derde (35 procent) geeft aan emotionele mishandeling ofwel verwaarlozing te hebben meegemaakt. Een historie van lichamelijke mishandeling onder downloaders wordt bevestigd in de meta-analyses van Babchishin et al. (2011) en Babchishin et al. (2014). Babchishin et al. (2011) rapporteren dat 24 procent van de downloaders slachtoffer is geworden van deze vorm van mishandeling. Daarnaast blijkt uit dezelfde meta-analyses dat downloaders – in vergelijking met hands-on plegers (41 procent) – in het verleden minder vaak lichamelijke mishandeling hebben ervaren, hoewel Henshaw et al. (2015) in hun beschouwing van de literatuur juist geen verschil vinden tussen beide groepen.

Waar maar weinig studies ingaan op slachtofferschap van niet-seksueel misbruik, rapporteert een groter aantal studies over slachtofferschap van seksueel misbruik onder downloaders. Het aandeel geregistreerde downloaders dat seksueel misbruikt is, ligt tussen de 17 en 20 procent (Neutze et al., 2012; Price et al., 2015). Onderzoeken onder de algemene bevolking laten een enigszins ander beeld zien: van de zelf gerapporteerde downloaders maakt een kleiner aandeel, 11 procent, hier melding van (Alanko et al., 2017). Tussen downloaders en hands-on plegers is het beeld niet eenduidig. Faust et al. (2015) vinden dat downloaders minder vaak dan hands-on plegers seksueel misbruik hebben meegemaakt, terwijl Aslan & Edelmann (2014) en Neutze et al. (2012) geen verschil vinden tussen beide groepen. Meta-analyses zijn in lijn met de studie van Faust et al. (2015): minder downloaders (21 procent) dan hands-on plegers (34 procent) hebben seksueel misbruik ervaren (Babchishin et al., 2011; Babchishin et al., 2014). Wel lijkt voor beide groepen zedendelinquenten te gelden dat zij in meerdere mate seksueel misbruikt zijn in vergelijking met de algemene bevolking (Babchishin et al., 2011; Houtepen et al., 2014; Negredo & Herrero, 2016).⁵

2.3 Criminele historie

Wanneer gekeken wordt naar de delictgeschiedenis van downloaders blijken zij in het verleden zowel niet-seksuele als seksuele delicten te hebben gepleegd. Het totale aandeel downloader dat antecedenten heeft, ligt tussen de 22 en 62 procent (zie onder andere Eke et al., 2011; Leukfeldt et al., 2014; Long et al., 2012; Vinyard, 2016). Deze cijfers zijn enkel gebaseerd op bevindingen over geregistreerde plegers. In vergelijking met hands-on plegers hebben downloaders minder vaak een delictgeschiedenis (Aslan & Edelmann, 2014; Faust et al., 2015; Long et al., 2012; McManus et al., 2015;). Deze bevinding wordt ondersteund door de meta-analyse van Babchishin et al. (2014) en de literatuurreview van Henshaw et al. (2015). Henshaw et al. (2015) geven zelfs aan dat downloaders op dit aspect redelijk vergelijkbaar zijn met de 'gemiddelde burger'. Daarnaast zouden de eerdere delicten van

downloaders ook minder ernstig van aard zijn dan die van hands-on plegers (Cohen & Spidell, 2016).

Verder tonen onderzoeken naar geregistreerde downloaders aan dat tussen de 13 en 41 procent van hen eerder een niet-seksueel delict heeft gepleegd (Long et al., 2012; McManus et al., 2015; Price et al., 2015). Net als voor delictgeschiedenis in het algemeen, gaat hier op dat geen enkele studie naar eerdere niet-seksuele delicten gebaseerd was op onderzoek naar de algemene bevolking. Het gaat hier met name om drugs- en alcoholgerelateerde delicten, vermogensdelicten en geweldsdelicten (Aebi, Plattner, Ernest, Kaszynski & Bessler, 2014; Jung et al., 2013; Price et al., 2015). Net als voor de algemene delictgeschiedenis geldt dat downloaders – vergeleken met hands-on plegers – minder vaak niet-seksuele delicten hebben gepleegd (Long et al., 2012; McManus et al., 2015). Wat geweldsdelicten betreft, spreken Clevenger et al. (2014) en McManus et al. (2015) elkaar tegen. Volgens Clevenger et al. (2014) zouden downloaders hier een groter aandeel in hebben gehad dan hands-on plegers, terwijl McManus et al. (2015) het tegenovergestelde vinden. Vanwege een te klein aantal studies was een vergelijking tussen downloaders en hands-on plegers op eerder fysiek misbruik in de meta-analyse van Babchishin et al. (2011) niet mogelijk. De eerder beschreven bevindingen kunnen daardoor niet geverifieerd worden door de meta-analyse.

Wat eerdere seksuele delicten betreft, ligt het officieel geregistreerde aandeel downloaders tussen de 12 en 39 procent (zie onder andere Aslan & Edelmann, 2014; Eke et al., 2011; Leukfeldt et al., 2014; Seto & Eke, 2017; Shelton et al., 2016). Een enkele studie – gericht op veroordeelde jongeren tussen de 10 en 18 jaar oud – stelt dat downloaders in het verleden geen seksuele delicten hebben gepleegd (Aebi et al., 2014). Waar rekening mee moet worden gehouden is dat dit zeer waarschijnlijk een onderschatting is van het daadwerkelijke aandeel gepleegde seksuele delicten. Uit onderzoek van Neutze et al. (2012) blijkt namelijk dat 38 procent van de downloaders in beeld is gekomen bij de politie. Wanneer downloaders zelf rapporteren over eerder seksueel misbruik vallen de cijfers hoger uit, namelijk tussen de 28 en 51 procent (Neutze et al., 2011; Seto et al., 2012). Wanneer downloaders en hands-on plegers worden vergeleken, is er geen duidelijke lijn te trekken. Zo geven Jung et al. (2013) en Cohen en Spidell (2016) aan dat downloaders minder vaak een voorgeschiedenis hebben van seksuele delicten, terwijl Clevenger et al. (2014) en Neutze et al. (2011) het tegenovergestelde vinden. Seto et al. (2012) tonen daarnaast aan dat er geen verschil is in seksuele voorgeschiedenis tussen de twee groepen. Uit een meta-analyse en een review komt naar voren dat de hands-on plegers beduidend vaker seksuele delicten hebben gepleegd in vergelijking met downloaders (Babchishin et al., 2014; Henshaw et al., 2015). Terugkijkend op het aandeel downloaders met een seksuele delictgeschiedenis, blijkt uit de meta-analyse van Seto et al. (2011) dat 12 procent van de online plegers (downloaders) een

delicthistorie heeft van seksueel misbruik. Dat percentage is gebaseerd op officiële registraties en geeft daarmee een onderschatting. Als er zelfrapportagegegevens bij worden gehaald stijgt het percentage plegers dat een hands-on delict heeft gepleegd naar 55 procent (Seto et al., 2011).⁶

2.4 Resumé

Samenvattend kan geconcludeerd worden dat downloaders vrijwel altijd blanke mannen zijn. Als het op leeftijd aankomt, zijn de bevindingen minder eenduidig en zelfs tegenstrijdig. Ook de manier waarop downloaders zich op dit kenmerk tot hands-on plegers verhouden blijft onduidelijk. Wel is duidelijk dat downloaders relatief vaak hoger opgeleid zijn in vergelijking met hands-on plegers. Daarnaast blijkt meer dan de helft van de downloaders een baan te hebben. Bevindingen suggereren dat het hebben van een baan vaker voorkomt onder downloaders dan onder hands-on plegers. Daarnaast hebben downloaders ook over een langere periode werk en bekleden ze hogere functies. Kijkend naar relaties en leefsituatie blijkt een groot deel van de downloaders geen relatie te hebben ondanks de bevinding dat het merendeel samenwoont met één of meerdere personen (waaronder kinderen en ouders). Toch blijken downloaders in vergelijking met hands-on plegers en de gemengde plegers minder vaak met anderen samen te wonen.

Een aanzienlijk aandeel downloaders is in het verleden slachtoffer geworden van lichamelijke mishandeling, emotionele mishandeling en/of seksueel misbruik. Wat lichamelijke en emotionele mishandeling is onduidelijk in hoeverre downloaders hiervan vaker dan hands-on plegers het slachtoffer zijn geweest. Er zijn daarentegen wel aanwijzingen dat downloaders minder vaak dan hands-on plegers seksueel misbruik hebben ervaren.

Tot slot blijkt een aanzienlijk aandeel van de downloaders een delictgeschiedenis te hebben. Het gaat daarbij om zowel niet-seksuele als seksuele delicten. Behalve dat downloaders, in vergelijking met hands-on plegers, minder vaak zowel niet-seksuele als seksuele delicten hebben gepleegd, zijn hun eerdere delicten ook minder ernstig van aard.

Eindnoten

1. De meta-analyse van Babchishin et al. (2011) omvat 27 studies naar kinderpornoplegers (n=4.844) en hands-on plegers (n=1.342). Deze personen zijn veroordeeld, aangehouden, rapporteren zelf hun delicten of zijn veroordeeld én rapporteren zelf hun delicten.
2. Ook de literatuurreview van Henshaw et al. (2015) richt zich op hedendaagse literatuur met betrekking tot diegenen die zich inlaten met kinderpornodelicten.
3. De literatuurreview van Houtepen et al. (2014) is gebaseerd op een selectie van de actuele literatuur omtrent kinderpornodelicten.

4. Babchishin et al. (2014) concentreren zich in hun meta-analyse op 30 studies bestaande uit onder andere kinderpornoplegers (n=2.284), hands-on plegers (n=2.320) en gemende plegers (n=1.086). De studies zijn voornamelijk gebaseerd op personen die veroordeeld of beschuldigd zijn, of zelf hun delicten hebben gerapporteerd.
5. Een empirische studie waarin acht downloaders zijn geïnterviewd, suggereert dat dergelijke ervaringen in de kindertijd kunnen bijdragen aan de kans dat iemand kinderporno gaat en blijft downloaden (Teeter-Witt, 2015).
6. De voor de politie onbekend gebleven delicten worden in behandelsettings naar voren gebracht, soms met behulp van de polygraaf. De inzet van dit instrument kan inzichtelijk krijgen hoeveel delicten een pleger heeft begaan en in welke tijd (Owens, Eakin, Hoffer, Muirhead & Shelton, 2016).

3 Kenmerken

In dit hoofdstuk staan de kenmerken van downloaders centraal. Als eerste gaan we in op hun psychosociaal profiel (3.1). Op voorhand kan daarbij worden opgemerkt – en dat geldt in feite voor alle kenmerken van downloaders – dat hét profiel niet bestaat. Dit heeft enerzijds te maken met het feit dat binnen deze groep, al naar gelang de aard van het gedrag, verschillende subgroepen kunnen worden onderscheiden (zie hoofdstuk vijf). Anderzijds speelt mee dat onderzoeksbevindingen onderling veelal niet vergelijkbaar zijn vanwege definitie- en methodologische verschillen. Vervolgens behandelen we in dit hoofdstuk de psychische stoornissen (3.2) en de verslavingsproblematiek (3.3) van downloaders.

3.1 Psychosociale problematiek

Psychosociale problematiek is een breed begrip dat aan verschillende facetten kan raken. Het kan onder andere gaan om problemen met de geestelijke vermogens, sociale vaardigheden en problemen op het gebied van financiën, gezin, opleiding, vrienden en werk. In deze subparagraaf komen onderwerpen die vallen onder de noemer psychosociale problematiek aan bod.

Het psychosociaal profiel van downloaders kan mede worden gebaseerd op de in het vorige hoofdstuk gepresenteerde bevindingen. Ook op andere gebieden lijkt sprake te zijn van verschillen met andere typen zedendelinquenten. Zo lijken onder andere problemen op het gebied van sociale vaardigheden onderscheidend voor downloaders (Price et al., 2015). Een empirisch onderzoek (Magaletta, Faust, Bickart & McLearn, 2014) waarin downloaders en hands-on daders met elkaar worden vergeleken specificeert de vlakken waarop downloaders zich mogelijk onderscheiden. Uit dit onderzoek, waarbij een persoonlijkheidsvragenlijst (*Personality Assessment Inventory*) is afgenomen, blijkt dat downloaders zich sociaal gezien minder assertief en dominant opstellen. Ook andere onderzoeken, waarbij gesproken wordt over onderassertiviteit, een lage dominantie en weinig empa-

thie in sociale relaties, geven een nadere duiding van de vlakken waarbij sprake is van gebreken in het sociaal functioneren (Henshaw et al., 2015; Houtepen et al., 2014; Merdian, Curtis, Thakker, Wilson & Boer, 2014; Seigfried-Spellar, 2014). Tegelijkertijd is van uitgesproken antisociale trekken onder deze groep veelal geen sprake (Merdian et al., 2014).

Verskillende empirische onderzoeken leggen een verband tussen het sociaal functioneren en de mate van eenzaamheid onder downloaders. De bevindingen van Price et al. (2015) suggereren dat onder deze groep vaker sprake is van eenzaamheid in vergelijking met de algemene bevolking, hoewel deze bevinding wordt tegengesproken door Ray et al. (2014). Beide onderzoeken baseren zich op relatief kleine onderzoekspopulaties van personen die ofwel anoniem hebben aangegeven online naar kinderporno te kijken (Ray et al., 2014), dan wel vanwege het kijken naar kinderporno zijn doorverwezen naar hulpverlening (Price et al., 2015). Ander empirisch onderzoek, waarbij een sample van niet-veroordeelde personen als vergelijkingsgroep is gebruikt, laat zien dat downloaders een negatiever zelfbeeld hebben en bang zijn om door anderen te worden afgewezen. In dit verband wordt dan ook gesteld dat deze groep problemen ervaart bij het aangaan van betekenisvolle en intieme relaties met anderen. Dit kan tot gevolg hebben dat mensen ‘wegvluchten’ van daadwerkelijke sociale contacten en hun toevlucht tot het internet – dat minder stress en angst oproept – zoeken (Armstrong & Mellor, 2016).

Reviews van de literatuur onderschrijven de hiervoor beschreven bevindingen grotendeels. In vergelijking met andere dadergroepen hebben downloaders een minder zorgelijk psychosociaal profiel. Hoewel zij niet noodzakelijk verschillen van hands-on daders (Babchishin et al., 2011), zijn er ook verschillende reviews die kinderpornodelicten in verband brengen met een laag zelfbeeld en emotionele eenzaamheid (Henshaw et al., 2015; Houtepen et al., 2014). Daarnaast onderscheidt deze groep zich van andere dadergroepen (hands-on en gemengd) in de mate van antisociale kenmerken: zij scoren hier lager op (Babchishin et al., 2014; Ly, Dwyer & Fedoroff, 2018).

3.2 Psychische stoornissen

De wijze waarop mensen met stress en emoties omgaan, is medebepalend voor het type psychische problematiek dat zich bij hen kan manifesteren. Wanneer emoties worden afgeweerd en naar binnen worden gericht (ook wel internaliseren genoemd), kan dit leiden tot angst, depressie en andere psychische stoornissen in relatie tot traumatische gebeurtenissen dan wel psychosomatische klachten. Andersom, wanneer emoties zich juist naar buiten richten, is er sprake van externaliserende problematiek. Dit kan zich manifesteren in agressief en overactief gedrag en onge-

hoorzaamheid. Voorbeelden van externaliserende psychische stoornissen en/of persoonlijkheidsproblematiek zijn ADHD en de antisociale persoonlijkheidsstoornis.

Op het oog lijkt geen sprake te zijn van verschillen tussen downloaders en andere zedendelinquenten waar het gaat om de aanwezigheid van psychische stoornissen. Aslan & Edelmann (2014) laten in een vergelijking tussen downloaders, hands-on daders en gemengde daders zien dat het aantal psychische hulpverleningscontacten tussen deze groepen niet verschilt (Babchishin et al., 2014). Dat laat onverlet dat deze groepen om uiteenlopende redenen psychische hulpverleningscontacten hebben. Bevindingen suggereren dat onder downloaders overwegend sprake is van internaliserende problematiek. Zo laat een vergelijkingsstudie tussen downloaders en hands-on daders zien dat de eerstgenoemde groep vaker lijdt aan een depressie (Magaletta et al., 2014). Bovendien is niet alleen sprake van verschillen met andere daderpopulaties. Onderzoek van Price et al. (2015) suggereert dat internaliserende problematiek, in de vorm van angststoornissen en depressies, onder downloaders vaker voorkomt in vergelijking met de algemene bevolking. Dit sluit aan bij hun psychosociaal profiel, waaruit kan worden afgeleid dat zij in mindere mate assertief zijn en geen uitgesproken antisociale trekken vertonen.

We hebben in de bestudeerde periode geen empirische onderzoeken gevonden die ingaan op de aanwezigheid van pedofiele neigingen c.q. de diagnose pedofilie onder downloaders. In reviews wordt wel stilgestaan bij dit onderwerp. De conclusie van deze reviews luidt dat onder downloaders, in vergelijking met hands-on daders, minder vaak sprake is van pedofiele voorkeuren (Houtepen et al., 2014; Ly et al., 2018). Bovendien wordt vanuit de reviews het beeld bevestigd dat downloaders overwegend lijden aan internaliserende problematiek. Dit manifesteert zich vooral in de vorm van stemmings- en angststoornissen, waarvan depressie en obsessief-compulsieve stoornissen voorbeelden zijn (Houtepen et al., 2014).

3.3 Verslavingsproblematiek

Verslaving kan worden omschreven als een fysieke en/of mentale afhankelijkheid van een middel (zoals alcohol of drugs) of een gewoonte. Voorbeelden van gewoonten waaraan mensen verslaafd kunnen raken, zijn gokken, internet en seks. Empirisch onderzoek onder downloaders, hands-on plegers en gemengde plegers laat zien dat deze groepen onderling niet verschillen in *gedocumenteerde* verslavingsproblematiek op het gebied van middelengebruik (Aslan & Edelmann, 2014). Dat betekent overigens niet dat van onderscheidende verslavingsproblematiek in het geheel geen sprake is. Ook Seto et al. (2012) keken binnen verschillende groepen zedendelinquenten onder andere naar indicaties voor verslaving. Hun onderzoek – waarin downloaders (n=38), hands-on daders (n=38) en *groomers* (n=70) – met elkaar worden vergeleken, stelt dat downloaders ten opzichte van groomers een

hogere seksdrive en seksuele preoccupatie hebben. Dit laatste manifesteert zich onder andere in het kijken van (kinder)porno en veelvuldig masturberen. Tenslotte laat dit onderzoek zien dat onder downloaders vaker sprake is van afwijkende seksuele voorkeuren c.q. fetisjen. De resultaten van voornoemde onderzoeken baseren zich op daderpopulaties. Tegelijkertijd lijken bevindingen grotendeels in lijn met empirisch onderzoek onder een niet-dader populatie. Seto et al. (2015) ondervroegen 1.978 jongeren anoniem; 84 gaven aan wel eens kinderporno te hebben gekeken. Een vergelijking tussen de kijkers en niet-kijkers van downloaders laat zien dat onder de eerstgenoemde groep een vrijwel continue seksuele preoccupatie vaker voorkomt. Verder bleek het kijken van gewelddadige porno een voorspeller voor het kijken van kinderporno, wat aansluit bij het hebben van afwijkende seksuele voorkeuren.¹ Daarnaast is uit een vergelijking tussen niet- en wel-kijkers van kinderporno gebleken dat laatstgenoemde groep veelvuldiger reguliere porno consumeert (Ray et al., 2014).

In verschillende literatuurreviews wordt aandacht besteed aan verslavingsproblematiek onder downloaders. In relatie tot verslaving aan alcohol en/of drugs lopen bevindingen uiteen. Zo suggereren Ly et al. (2018) dat onder downloaders minder vaak sprake is van verslavingsproblematiek, terwijl Babchishin et al. (2011) stellen dat verslaving onder deze groep wel degelijk vaker voorkomt. De bevindingen van reviews waarin aandacht is voor indicaties van verslaving op seksueel vlak liggen meer op een lijn. Houtepen et al. (2014) concluderen dat bij meer dan de helft van alle downloaders indicaties aanwezig zijn voor compulsief seksueel gedrag, wat aansluit bij een verlaagde zelfbeheersing onder downloaders (Clevenger et al., 2014; Seigfried-Spellar, 2014). Vergeleken met daders van een hands-on delict is onder de groep downloaders bovendien vaker sprake van een seksuele preoccupatie en problemen met het reguleren van het eigen seksuele gedrag (Henshaw et al., 2015; Negrodo & Herrero, 2016). Dit wordt onder andere in verband gebracht met problemen in de impulscontrole (Babchishin et al., 2011; Houtepen et al., 2014), hoewel bevindingen op dat vlak niet eenduidig lijken. Zo blijkt uit een andere review dat downloaders meer zelfcontrole hebben (Babchishin et al., 2014). Tot slot suggereren verschillende reviews in lijn met recentelijk uitgevoerd empirisch onderzoek dat downloaders vaker afwijkende seksuele interesses hebben (Babchishin et al., 2011; Henshaw et al., 2015).

Samenvattend laten de geraadpleegde onderzoeken zien dat een verklaring voor het downloaden van kinderporno niet alleen gezocht moeten worden in een uiting van een geaardheid (pedofilie), maar ook in verslavingsproblematiek. Negrodo & Herrero (2016) stellen in een beschrijvende review dat compulsief seksueel gedrag een van de psychoseksuele bouwstenen van het downloaden van kinderporno kan zijn, als substituut voor een gebrek aan intimiteit kan dienen of als een copingmechanisme voor het omgaan met stress.

3.4 Resumé

In dit hoofdstuk is een beeld geschetst van de psychosociale problematiek, psychische stoornissen en verslavingsgedrag onder downloaders. Uit de geraadpleegde literatuur rijst het beeld dat deze groep met name problemen ervaart in de sociale interactie met anderen. Onderassertiviteit, een lage dominantie en weinig empathie zijn termen die van toepassing zijn op de sociale vaardigheden van deze groep. Een hogere mate van eenzaamheid die in sommige onderzoeken wordt gevonden, een negatief zelfbeeld en angst voor afwijzing sluiten bij problemen in de sociale vaardigheden aan. Deze problemen lijken zich mede te uiten in moeite bij het aangaan van hechte sociale relaties en (emotionele) eenzaamheid. Internaliserende psychische problemen, zoals depressie en een angststoornis, passen eveneens aan bij de gevonden psychosociale problematiek en/of zijn hiertoe te herleiden. Deze stoornissen komen onder downloaders vaker voor in vergelijking met zowel de algemene bevolking als andere dadergroepen, waaronder hands-on plegers. Een pedofiele voorkeur komt minder vaak voor onder downloaders. Het downloaden van kinderporno lijkt mede daarom (ook) te kunnen worden gezien vanuit verslavingsproblematiek, waarbij afhankelijkheid van seksuele gewoonten (zoals het veelvuldig kijken van (kinder)porno en overmatig masturberen) een rol kan spelen. Zo hebben downloaders ten opzichte van groomers een hogere seksdrive en seksuele preoccupatie, waarbij zij moeite hebben het eigen seksuele gedrag te reguleren. Bovendien heeft eerstgenoemde groep vaker afwijkende seksuele voorkeuren c.q. fetisjen. Het voorgaande impliceert dat sprake kan zijn van een glijdende schaal in het kijken van legale porno, porno- of seksverslaving en het kijken naar illegale porno. Daarbij kan opgemerkt worden dat dit verslavings- of ongereguleerde seksuele gedrag ook een gebrek aan intimiteit kan compenseren of een wijze is om met het ervaren van stress om te gaan.

Eindnoot

1. Op basis van dit onderzoek is een instrument ontwikkeld (de Child Pornography Correlates Scale) waarmee de kans kan worden bepaald dat iemand ooit kinderporno heeft gekeken. Een van de indicatoren binnen dit instrument is het kijken van gewelddadige porno. Andere indicatoren zijn: ooit seks gehad hebben met iemand van het mannelijk geslacht, overwegen seks te hebben met een kind tussen de 12 en 14, overwegen seks te hebben met een kind jonger dan 12, kinderen als verleidelijk zien en het hebben van vrienden die kinderporno hebben gekeken.

4 Gedrag

In dit hoofdstuk komen verschillende aspecten van het gedrag van de downloaders aan de orde. Indachtig de wens tot preventieve maatregelen is een belangrijke vraag hoe het proces van downloaden gaat. Deze vraag is op basis van de literatuur niet te beantwoorden. Wel is duidelijk welke technologische ontwikkelingen het downloaden van kinderporno faciliteren (4.1). Daarnaast wordt ingegaan op de start van en motieven voor het delictgedrag (4.2), gevolgd door de zogenoemde cognitieve vervormingen die dat gedrag versterken (4.3). Tot slot gaan we in op de recidive en het verband tussen hands-off en hands-on delicten (4.4).

4.1 Faciliteren van kinderporno

Downloaden kan worden gedefinieerd als het binnenhalen van digitale informatie. Het binnenhalen van digitale informatie kan anno 2019 worden gerealiseerd op uiteenlopende apparaten en manieren. Qua apparatuur kan onder andere worden gedacht aan laptops, mobiele telefoons, personal computers en tablets. Digitale informatie kan worden gedownload via websites, nieuwsgroepen en zogenaamde *peer-to-peer* netwerken zoals BitTorrent, waarbij groepen gebruikers bestanden onderling uitwisselen. Het kan daarbij onder andere gaan om afbeeldingen, beeldmateriaal, muziek en software. Daarnaast kan kinderpornografisch materiaal worden gedeeld met anderen door chatprogramma's zoals WhatsApp en Kik, email, Skype, via datingssites (voor volwassenen) of besloten internetgroepen en clouddiensten.

Terugblikkend constateert Cohen-Almagor (2013) dat pedofielen en mensen met interesse in kinderporno altijd goed hebben ingespeeld op nieuwe technologische ontwikkelingen. Bij het internet is dit niet anders. Met de opkomst van het internet is de drempel om toegang te krijgen tot kinderporno verlaagd; bovendien zijn de mogelijkheden om kinderporno te maken, te verspreiden en op te slaan – zeker sinds snel internet gemeengoed geworden is – enorm vergroot. Ook zijn daarmee nieuwe manieren ontstaan om met minderjarigen in contact te treden.

Cohen-Almagor (2013) onderscheidt vier manieren waarop internet kan bijdragen aan het gedrag van downloaders van kinderporno, namelijk:

- door het creëren van onlinegemeenschappen waarbinnen het mogelijk is om met gelijkgezinden te communiceren. Dit kan resulteren in consolidatie en validatie van de eigen denkbeelden aangaande (het downloaden van) kinderporno;
- door mensen in staat te stellen om op een laagdrempelige manier foto's en video's te verzamelen en met anderen te delen. Een voor de opsporing complicerende factor is dat encryptie, het gebruik van het TOR-netwerk en van *Virtual Private Networks* (VPN's) de mogelijkheid bieden om foto- en beeldmateriaal anoniem uit te wisselen;
- door de mogelijkheid te bieden om beeldmateriaal te ruilen door anderen (eventueel met een login en gebruikersnaam) toegang hiertoe te geven. De mogelijkheid tot delen van beeldmateriaal kan onder andere worden gerealiseerd via Internet Relay Chat (IRC), File Transmission Protocols (FTP's) en *peer-to-peer* netwerken;
- door het verleiden van minderjarigen tot het plegen van seksuele handelingen met zichzelf (*grooming*). Daarbij kan bovendien gebruikgemaakt worden van reeds bestaand kinderpornomateriaal om daarmee minderjarigen te verleiden. Chatboxen en sociale media zijn veelvoorkomende 'ontmoetingsplaatsen' tussen minderjarigen en kwaadwillenden.

4.2 Start delictgedrag en motieven

De kwestie van de start van het downloaden van kinderporno en de motieven van de plegers hangen weliswaar met elkaar samen, maar zijn niet zondermeer tot elkaar te reduceren. Bovendien raken de aspecten ook aan de functie die het downloaden heeft voor de pleger en welke verklaringen er zijn te geven voor het delictgedrag.

De start en continuering van het hands-on delictgedrag zijn weer te geven in allerlei ontwikkelingsmodellen. Empirische modellen voor downloaders zijn er echter vooralsnog niet. De tendens om ontwikkelingsmodellen van hands-on delinquenten toe te passen op downloaders is problematisch omdat het (deels) om twee verschillende groepen gaat, zoals hiervoor betoogd. Gegevens over de factoren die verband houden met de start en continuering van een online criminele carrière zijn afkomstig uit de politieke en klinische praktijk en (grotendeels) dus uiteindelijk van de plegers zelf.

Voor veel downloaders heeft de start met het afwijkende online gedrag te maken met twee factoren; toegankelijkheid van het materiaal en anonimiteit. De plegers zeggen dat ze uit nieuwsgierigheid en impulsiviteit naar kinderporno heb-

ben gezocht (Seto et al., 2010). Het is relatief gemakkelijk te vinden, het aanbod is groot en de plegers kunnen het vanachter hun computer (tamelijk) anoniem doen.

Vast staat ook dat plegers die kinderporno downloaden, een seksuele interesse/voorkeur kunnen hebben voor kinderen. Seto, Reeves & Jung (2010) schatten in dat een derde tot de helft van de downloaders seksueel geïnteresseerd is in kinderen en zoekt naar materiaal dat overeenkomt met deze seksuele voorkeur. De auteurs hebben het voornamelijk over afbeeldingen van kinderen tot 12 jaar. Het bezitten van dergelijke kinderpornografisch materiaal is een sterke voorspeller voor de diagnose pedofilie (Seto et al., 2010).

Er liggen dus zowel seksuele als niet-seksuele motieven ten grondslag aan het downloaden van kinderporno. Verschillende auteurs maken een vierdeling in de motivatie van plegers (Beech, Elliott, Birgden & Findlater, 2008):

1. seksuele interesse in kinderen;
2. impulsiviteit en nieuwsgierigheid;
3. gebruik van kinderporno door hands-on plegers als onderdeel van een breder delictrepertoire;
4. voor geldelijk gewin.

Seto et al. (2010) vinden in hun onderzoek naar verklaringen van downloaders bij de politie en behandelaars vooral steun voor het eerste motief, en in zekere mate ook voor het tweede motief. Zij benadrukken dat een seksueel (lees: pedofiel) motief zeker niet voor alle downloaders geldt en dat het ook kan gaan om verslavingsgedrag of een ongedifferentieerde seksuele voorkeur. De leeftijd van de slachtoffers is een belangrijke indicator. Er zijn downloaders die afbeeldingen zoeken van adolescenten in de leeftijd van 13-15 jaar. Dat wordt geen pedofilie genoemd maar hebefilie. Het kunnen hebben van seksuele gevoelens voor kinderen tussen de 13 en 17 jaar wordt als relatief 'normaal' gezien. Dit wordt bevestigd door het feit dat een van de meest gebruikte zoektermen voor legale porno op internet 'teen' is (Van Wijk & Mulder, 2019).

Om de eventuele bias van politiemensen en behandelaars te omzeilen, hebben Merdian, Wilson, Thakker, Curtis en Boer (2013) een anonieme internetenquête gehouden onder downloaders en een gemengde groep (deze hebben ook een hands-on delict gepleegd). Hen is gevraagd naar hun beweegredenen voor het kijken van kinderporno. Hoewel het om een kleine onderzoeksgroep gaat (N=39), levert het een genuanceerd beeld op in de vorm van een motivatietypologie. Hierbij worden 1) initiële triggers, 2) seksuele- en 3) emotionele verklaringen betrokken.

De initiële trigger is voor sommige plegers nieuwsgierigheid, al dan niet vanuit een seksuele interesse in kinderen. Seksuele verklaringen hebben betrekking op het substitutie-effect, kinderporno als vervanger voor een fysieke relatie (met volwas-

senen of kinderen), en op het progressie-effect. Met dit laatste wordt bedoeld op het beginnen met kijken naar volwassenporno en daarin steeds verder gaan en eindigen bij extreem materiaal als gewelddadige porno en kinderporno. De emotionele verklaringen hebben betrekking op het ervaren van positieve gevoelens bij het kijken naar kinderporno; het is een manier om te ontsnappen aan stress, seksuele frustraties, boosheid en depressie. Het kijken geeft voor sommigen ook een gevoel van macht en controle. Bijna alle respondenten noemen een of twee verklaringen voor hun gedrag. Seksuele interesse in minderjarigen is de belangrijkste. Prichard, Watters en Spiranovic (2011) benadrukken in aanvulling op de meer individuele verklaringen de normaliserende, of wellicht beter, de escalerende werking die uitgaat van kinderpornonetwerken. Gelijkgestemden die in het dagelijkse leven afkeuring en verontwaardiging ervaren over het onderwerp kindermisbruik en -porno, vinden in netwerken steun, solidariteit en de vrijheid om er wel over te spreken, informatie over beveiligingsmogelijkheden uit te wisselen en beeldmateriaal te delen (zie ook Merdian et al., 2013).

4.3 Cognitieve vervormingen

Uit de geraadpleegde onderzoeken blijkt dat cognitieve vervormingen een belangrijk onderscheidend kenmerk van downloaders zijn in vergelijking met hands-on daders. De afname van de *Post Conviction Risk Assessment* (PCRA) laat zien dat downloaders schuldbewuster zijn, vergeleken met andere typen zedendelinquenten. Een methodologisch sterk punt van deze studie is het aantal waarnemingen waarop deze en andere bevindingen gebaseerd zijn: in totaal werden de gegevens van 4.462 downloaders, 1.030 hands-on daders en 874 personen benut die niet voldeden aan de plicht om zich als zedendelinquent te registreren (Cohen & Spidell, 2016). Een implicatie is dat de psychologische barrière om tot daadwerkelijk misbruik van een minderjarige over te gaan, voor veel downloaders (te) hoog blijkt (Merdian et al., 2014). Bevindingen uit reviews en meta-analyses bevestigen de uitkomsten van deze recente onderzoeken (Babchishin et al., 2011; Babchishin et al., 2014; Henshaw et al., 2015; Houtepen et al., 2014; Negrodo & Herrero, 2016). Bij downloaders aanwezige cognitieve vervormingen lijken deels te gelden als 'neutraliseringstechnieken', die worden gebruikt om het eigen grensoverschrijdende gedrag achteraf te rechtvaardigen c.q. om sociale en morele barrières weg te slechten. Zo wordt in een van de geraadpleegde reviews verwezen naar het gebruik van een (zelf opgestelde) morele code, die op voorhand een leidraad biedt bij het bepalen of de beelden acceptabel of niet-acceptabel zijn om te bekijken. Aspecten die binnen deze morele code terugkomen, zijn onder andere leeftijd, geslacht en het type seksuele activiteit dat wordt uitgebeeld (Houtepen et al., 2014). Op deze wijze trachten downloaders het misbruik waarnaar zij kijken te bagatelliseren en/of pedoseksuele fantasieën te

verantwoorden (Negredo & Herrero, 2016; Prat & Jonas, 2013) en hoeven zij zich minder aan te trekken van de maatschappelijke normen en waarden (Seigfried-Spellar, 2013).

4.4 Delictgedrag

Bij het delictgedrag van downloaders kan onderscheid worden gemaakt tussen recidive en het verband tussen het plegen van hands-off en hands-on misbruik. Seto et al. (2011) hebben met behulp van een meta-analyse de recidive onderzocht (officiële registraties) van een grote groep downloaders (N = 2.630; negen studies). De gemiddelde follow-up periode was drie jaar. Bijna vijf procent van de gehele groep recidiveerde met een zedendelict. Voor twee procent was dat een hands-on zedendelict, 3,4 procent maakte zich weer schuldig aan een kinderpornodelict. De recidivepercentages kunnen nog stijgen vanwege de relatief korte follow-up periode. In elk geval liggen de percentages lager dan bij de hands-on plegers (Hanson & Morton-Bourgon, 2005). In een vervolgonderzoek hebben de onderzoekers Eke et al. (2011) de recidive onderzocht van 541 veroordeelde downloaders over een gemiddelde periode van ruim 4 jaar. De volgende recidivepercentages – gebaseerd op officiële registraties – komen uit hun onderzoek:

▪ willekeurig delict	32,3%
▪ geweldsdelict	6,8%
▪ hands-on zedendelict	3,9%
▪ hands-off zedendelict	8,5%
▪ kinderpornodelict	6,8%

Een belangrijke vraag is in hoeverre er een verband bestaat tussen het kinderpornodelict en het plegen van fysiek seksueel misbruik van minderjarigen. Met andere woorden: Leidt het downloaden van kinderporno tot misbruik van kinderen of gaan de misbruikers ook online delicten plegen? Het overgaan op een andere delictvorm wordt cross-over genoemd. De percentages in de literatuur lopen uiteen van 3 tot 85 procent (o.a. Owens et al., 2016). Die brede range is het gevolg van verschillende onderzoekspopulaties en -methodieken. In het licht van de cross-over problematiek is het zinvol om de groep downloaders die enkel online delicten plegen (zuivere groep) te onderscheiden van de groep die ook hands-on delicten pleegt c.q. de gemengde groep. Ly et al. (2018) stellen dat het aannemelijker is dat de hands-on plegers ook online delicten plegen dan andersom (zie ook Smid et al., 2015). De gemengde groep heeft in vergelijking met de hands-on groep vaker een criminele voorgeschiedenis en wordt vaker gediagnosticeerd als pedofiel (Long et al., 2010; McCarthy, 2010). De zuivere groep downloaders zijn vaker first offender dan de

plegers uit de gemengde groep (o.a. Faust et al., 2015). Een Zwitsers onderzoek maakt duidelijk dat de zuivere groep vrijwel niet recidiveert (0,2% in een periode van drie jaar) op een hands-on delict jegens minderjarigen. Voor de gemengde groep is dat 2,6 procent (Goller, Jones, Dittmann, Taylor & Graf, 2016).

4.5 Resumé

Digitale kinderporno is een internet driven probleem. Dat wil zeggen dat het internet in belangrijke mate bijdraagt aan het faciliteren en in standhouden van de vraag naar en aanbod van kinderporno. Downloaders kunnen gemakkelijk foto's en video's verzamelen, verspreiden of deel uitmaken van besloten kinderpornonetwerken.

Mannen beginnen met het zoeken naar- en downloaden van kinderporno uit nieuwsgierigheid en/of een seksuele voorkeur voor minderjarigen. De toegankelijkheid van het materiaal en de grote mate van anonimiteit zijn hierbij belangrijke factoren. Het downloaden van kinderporno kan fungeren als een copingmechanisme voor bijvoorbeeld negatieve emoties. Downloaders kunnen op den duur cognitieve vervormingen hanteren om het afwijkende gedrag voor zichzelf goed te praten.

Uit verschillende recidivestudies blijkt dat als downloaders recidiveren, dat vooral naar een niet-zedendelict is. Een paar procent maakt zich – gebaseerd op officiële registraties – opnieuw schuldig aan een kinderpornodelict. Er zijn weinig downloaders die overgaan op hands-on zedendelicten.

5 Classificaties

Uit voorgaande hoofdstukken blijkt duidelijk dat dé downloader niet bestaat. Er is sprake van een grote verscheidenheid in achtergronden en kenmerken en de aard van het delictgedrag. In dit hoofdstuk beschrijven we de verschillende pogingen in de literatuur om die heterogeniteit onder te brengen in classificaties van downloaders. In tegenstelling tot de classificaties van hands-on zedendelinquenten, die soms wel empirisch zijn gevalideerd (o.a. Knight & Prentky, 1990; Knight & Sims-Knight, 2003), zijn de meeste classificaties van de downloaders vooralsnog theoretisch dan wel kwalitatief van aard. Dit heeft voornamelijk te maken met het feit dat kinderporno, en de plegers daarvan, pas recent in de wetenschappelijke belangstelling staan. De periode (2013 t/m 2018) waarop onderhavig review zich baseert, levert vrijwel geen nieuwe classificaties en inzichten op boven de kennis uit eerdere jaren. Om die reden worden in de eerste paragraaf minder recente classificaties van downloaders behandeld (5.1). Daarna worden enkele recentere inzichten in de classificaties beschreven (5.2). Het hoofdstuk besluit met een synthese c.q. voorstel voor een praktische indeling van downloaders (5.3).

5.1 Een terugblik op classificaties

In een review van de literatuur over downloaders besteden Beech et al. (2008) aandacht aan de verschillende classificaties die tot dan toe zijn ontwikkeld. Samen met Sullivan maakt Beech onderscheid tussen drie typen (Sullivan & Beech, 2004):

1. het verzamelen van kinderpornografisch materiaal binnen de context van een breder seksueel criminaliteitspatroon;
2. het verzamelen van kinderpornografisch materiaal vanwege een (zich ontwikkelende) seksuele interesse in kinderen, wat kan uitmonden in hands-on delictgedrag;
3. het verzamelen van kinderpornografisch materiaal uit nieuwsgierigheid, waarbij de kans op een hands-on delict klein is.

Een uitgebreidere classificatie biedt Krone (2004), weergegeven in figuur 1.. Door naar het onlinegedrag van internetplegers te kijken is de scope breder dan alleen het downloaden van kinderporno. Hij plaatst de verschillende typen op een continuüm van toenemende ernst van het delictgedrag, dat door drie online gedragingen wordt bepaald: de aard van het misbruik, de mate van participatie in netwerken en de mate waarin de plegers beveiligingstechnieken gebruiken om ontdekking te voorkomen. Dat levert een beeld op van negen typen. Drie daarvan plegen ook hands-on misbruik.

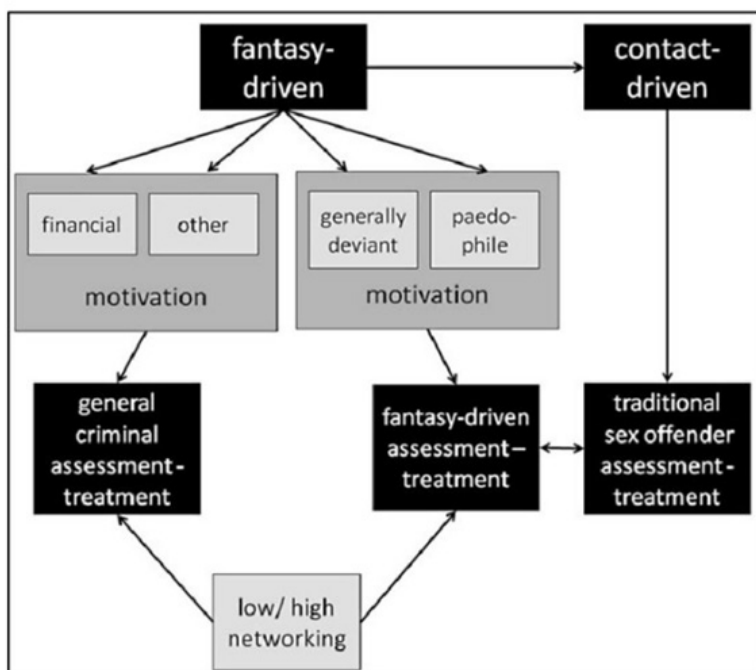
Merdian, Curtis, Thakker, Wilson en Boer (2011) onderscheiden op basis van de literatuur drie verschillende dimensies van downloaders die zij met elkaar in verband brengen. Het achterliggende doel hiervan is om na te gaan in hoeverre assessment en behandeling van de downloaders gedifferentieerd moeten worden. De eerste dimensie is ‘fantasie gedreven – contact gedreven’. Bij sommige downloaders is er geen relatie met hands-on zedendelicten. Zij beperken zich tot het downloaden/bekijken van kinderporno. Daarentegen is die relatie er bij anderen wel. Ze gebruiken kinderporno bijvoorbeeld in het groomingproces om de drempel bij hun slachtoffers te verlagen. De tweede dimensie die de auteurs onderscheiden is de ‘motivatie’ van downloaders. Zoals beschreven in hoofdstuk 3 varieert de motivatie voor het kijken van kinderporno van een pedofilie interesse tot een meer situationele, opportunistische aangelegenheid (zoals voor het financiële gewin of het alleen willen verzamelen). De derde dimensie heeft betrekking op de ‘sociale component’ van het delictgedrag. Hiermee wordt onder andere bedoeld op de mate van betrokkenheid in online kinderpornonetwerken en de mate en intensiteit van onlineactiviteiten (zoals chatten en groomen). De classificatie volgens Merdian et al. (2011) is weergegeven in figuur 2 (pagina 34).

Figuur 1- Krone's typologie van Internetplegers

Type of involvement	Features	Level of net-working by offender	Security	Nature of abuse
<i>Browser</i>	Response to spam, accidental hit on suspect site-material knowingly saved	Nil	Nil	Indirect
<i>Private fantasy</i>	Conscious creation of online text of digital images for private use	Nil	Nil	Indirect
<i>Trawler</i>	Actively seeking child pornography using openly available browsers	Low	Nil	Indirect
<i>Non-secure collector</i>	Actively seeking material often through peer-to-peer networks	High	Nil	Indirect
<i>Secure collector</i>	Actively seeking material but only through secure networks, collector syndrome and exchange as an entry barrier	High	Secure	Indirect
<i>Groomer</i>	Cultivating an online relationship with one or more children. The offender may or may not seek material in any of the above ways. Pornography may be used to facilitate abuse	Varies	Security depends on child	Direct
<i>Physical abuser</i>	Abusing a child who may have been introduced to the offender online. The offender may or may not seek material in any of the above ways. Pornography may be used to facilitate abuse	Varies	Security depends on child	Direct
<i>Producer</i>	Records own abuse or that of others (or induces children to submit images of themselves)	Varies	Security depends on child	Direct
<i>Distributor</i>	May distribute at any one of the above levels	Varies	Tends to be secure	Indirect

Bron: Krone (2004)

Figuur 2 – Classificatie volgens Merdian et al. (2011).

Over de classificatie is veel te zeggen. Het model is, zoals de auteurs ook stellen, theoretisch van aard en behoeft empirische validatie. Gelet op de vraagstelling van onderhavig onderzoek zijn de motivatie en de mate van betrokkenheid in netwerken belangrijke elementen. De ‘eenvoudige’ downloader, zonder seksueel afwijkende voorkeuren en activiteit in pedonetwerken, kan volgens de auteurs – in termen van assessment en behandeling – als ‘gewone’ delinquent worden behandeld. Activiteit in pedonetwerken én een seksueel afwijkende voorkeur zijn indicatoren voor ernstiger delictgedrag en vergen een andere, meer op het zedenaspect gerichte benadering. Als het online delictgedrag ‘contact gedreven’ is, is een traditionele zedenbehandeling nodig in combinatie met aandacht voor de seksueel afwijkende fantasieën (Merdian et al., 2011).

De classificatie van Merdian et al. (2011) is deels gebaseerd op, en vertoont veel overeenkomsten met de eenvoudige tweedeling zoals Lanning (2001) die maakt, namelijk de preferentiële en situationele groep downloaders (zie ook Miller, 2013). Lanning (2001) maakt binnen die tweedeling onderscheid in subtypen die het internet gebruiken voor seksuele doeleinden.

Preferentiële plegers
a. Pedofiel: mannen met een exclusieve seksuele voorkeur voor prepubertaire kinderen.
b. Onverschilligen: mannen met verschillende (afwijkende) seksuele interesses, niet specifiek voor kinderen. Zij zijn geïnteresseerd in kinderporno, vooral omdat het afwijkend is.
c. Latente daders: mannen die een latente voorkeur hebben voor kinderen maar door het kijken naar kinderporno seksueel opgewonden raken en hun interne remmingen verliezen.

Situationele plegers
a. 'Normale' adolescent of man: meestal betreft het een adolescent die zoekt naar porno op het internet (leeftijdgenoten) of een nieuwsgierige, impulsieve man die het aanbod aan porno, waaronder kinderporno, verkent.
b. Onverschilligen: mannen met een voorgeschiedenis van allerlei delicten. Hun motivatie is controle en macht. Tot de onverschilligen kunnen ook ouders worden gerekend die hun kinderen aanbieden op het internet voor seks.
c. Profiteurs: criminelen die door de lage pakkans op een gemakkelijke manier geld willen verdienen met kinderporno.

In tegenstelling tot de situationele daders, heeft de preferentiële groep doorgaans een hogere sociaaleconomische status. Deze groep is volgens Lanning (2001) compulsief en downloadt themagerichte kinderporno (bijvoorbeeld blanke meisjes tussen de zes en negen jaar). Zij hebben afwijkende seksuele fantasieën en er kan sprake zijn van meer parafiele stoornissen (waaronder pedofilie, exhibitionisme en sadisme). De classificatie van Lanning (2001) biedt een goed overzicht in de verschillende motieven die downloaders hebben. Tegelijkertijd kan er sprake zijn van overlap tussen de verschillende subtypen binnen de tweedeling van de preferentiële- en situationele groep. Volgens Beech et al. (2008) vertonen de classificaties van Lanning (2001) en Krone (2004) overeenkomsten. De pedofielen in de classificatie van Lanning (2001) lijken bijvoorbeeld op de groomers en fysieke misbruikers van Krone (2004).

5.2 Nieuwe inzichten

Een voorbehoud bij voornoemde classificaties is dat de empirische basis vaak zwak is (Henshaw et al., 2015). Veelal zijn de indelingen gebaseerd op klinische indrukken en/of kwalitatieve gegevens afkomstig uit onderzoeken met een kleine onderzoeksgroep. Verder kunnen volgens Henshaw et al. (2015) studies niet altijd garanderen dat er zuivere onderzoeksgroepen zijn gebruikt; een downloader kan in werkelijkheid ook een hands-on delict hebben gepleegd (zie vorig hoofdstuk). Een ander voorbehoud is dat het afwijkende onlinegedrag voor sommige plegers verder-

gaat dan alleen het downloaden en eventueel verspreiden van kinderporno. Er zijn plegers die het internet (ook) gebruiken om in contact te komen met minderjarigen, zoals blijkt uit een recentere classificatie van Tener, Wolak en Finkelhor (2015), en waarbij kinderporno een rol kan spelen. Hun kwalitatieve classificatie is gebaseerd op 75 zaken van plegers die internet gebruiken om delicten jegens minderjarigen te plegen. Deze classificatie is interessant, omdat het verschillende aspecten van het afwijkende internetgedrag bestrijkt, waarin kinderpornografie een rol speelt.

De auteurs onderscheiden vier dimensies met vier verschillende typen internetplegers. Zie het figuur 3.

Figuur 3 - Online plegerstypologie (Tener et al., 2015).

De ‘experts’ hebben het hoogste niveau van criminele expertise. Op intelligente wijze proberen zij slachtoffers te verleiden en manipuleren, onder andere door het aannemen van een valse identiteit. Ze brengen veel tijd door op het internet. De slachtoffers, soms vele tientallen, zijn onbekenden van de pleger. De experts proberen een seksuele relatie met de slachtoffers te krijgen. Ze delen porno met gelijkgestemden, waaronder ook eigen productie. Zij zijn in hoge mate veiligheidsbewust en passen allerlei beveiligingstechnieken toe. Een derde van de groep van 75 plegers valt volgens Tener et al. (2015) in deze categorie.

In tegenstelling tot de experts kennen de ‘cynische’ plegers hun slachtoffers, ze gebruiken geen valse identiteit. De aanvankelijke online contacten monden vaak uit in fysieke ontmoetingen. Dit type pleger is minder technisch onderlegd en manipu-

latief dan de expert. Hun doel is het realiseren van seksueel contact zonder daarbij een emotionele band op te bouwen. Vaak is er sprake van een enkel slachtoffer. Ze gebruiken kinderporno, maar in mindere mate dan de experts. Ongeveer een derde van de onderzochte casussen is in deze categorie te plaatsen.

De ‘aandachtsgerichte’ plegers willen daarentegen wel een emotionele relatie met de minderjarige; ze hebben en/of ontwikkelen daadwerkelijk gevoelens voor het minderjarige slachtoffer, maar manipuleren deze niet. De relatie kan beperkt blijven tot online contacten. Er is geen of amper sprake van het gebruik van kinderporno. Iets meer dan twintig procent van de zaken valt in deze categorie.

De op seks gerichte plegers hebben de minste criminele vaardigheden. Ze zoeken op datingsites naar een seksueel contact. Ook als dat een minderjarige blijkt te zijn, houden ze het contact aan. Seksuele activiteiten gebeuren met wederzijdse instemming en zijn kort van duur. De rol van kinderporno is nihil bij dit type plegers. In het onderzoek van Tener et al. (2015) bedraagt deze groep zo’n tien procent van de plegers.

Een kritiekpunt op voornoemde (oude en recente) classificaties is dat ze weinig inzicht verschaffen in de persoonlijkheidskenmerken, achtergronden en criminogene risicofactoren van downloaders; het gaat bij de classificaties vooral om motivatie en (online)gedrag. In een review van studies die de kenmerken en achtergronden van downloaders behandelen, bespreken Houtepen et al. (2014) wel verschillende andere aspecten, waaronder psychische factoren. Zij betogen dat er twee typen downloaders zijn te onderscheiden aan de hand van verschillende risicofactoren die op een continuüm zijn te plaatsen: 1) kenmerken gerelateerd aan crimineel gedrag (zelfcontrole, impulsiviteit en cognitieve vervormingen) en 2) seksueel afwijkende voorkeuren en fantasieën. Op basis van de literatuur geven de auteurs een beschrijving van de *periodically prurient* en *fantasy-only* plegers die hier in verkorte vorm worden weergegeven vanwege de klinische relevantie.

Periodically prurient
Psychische problemen, zoals een lage impulscontrole en interpersoonlijke problemen, zijn bij deze plegers de achterliggende oorzaken van het downloadgedrag. De ernst van de problemen kan variëren. Bij sommigen kan worden gesproken van emotionele ontregeling. Het downloaden is een strategie om met negatieve emoties om te gaan (coping); wat herkenbaar is bij plegers met een antisociale persoonlijkheidsstructuur. Zij hebben naar eigen zeggen geen seksuele motieven voor het downloaden, maar zien het als een uitlaatklep of putten plezier uit het verzamelen van afbeeldingen.

Fantasy-only plegers

Bij deze groep is de seksuele voorkeur voor kinderen de primaire drijfveer voor het downloaden en bekijken van kinderporno. Een risicofactor is het ontbreken van intieme relaties in hun vroege jeugd, wat intimiteitstekorten in de volwassenheid tot gevolg kan hebben. Deze groep kan moeilijk relaties aangaan met volwassen partners vanwege een gebrek aan sociale vaardigheden en/of een laag zelfbeeld. Bij deze groep gaat het samengevat om intimiteitstekorten en niet, of in mindere mate, om een verstoorde emotieregulatie.

Recent hebben DeHart et al. (2017) op basis van 200 zaken van mannen die in chatrooms contact zochten met minderjarigen, de tweedeling van Briggs, Simon en Simonsen (2011) onderzocht. Laatstgenoemden vonden een groep die een fysieke afspraak wil maken met adolescenten, de contactgedreven plegers, en een groep die alleen cybersekscontact wil, de fantasiegedreven plegers. DeHart et al. (2017) vinden daarvoor empirische bevestiging en vinden in aanvulling daarop nog de plegers die masturberen terwijl ze online zijn en degenen die minderjarigen willen misbruiken tegen betaling. Het onderzoek van DeHart et al. (2017) maakt ook duidelijk dat het afwijkende onlinegedrag diverse gedragingen kan omvatten, zoals het zoeken naar expliciete pornografische afbeeldingen van het slachtoffers, het sturen van foto's, het vragen om foto's aan de minderjarigen, zichzelf bevredigen voor de camera et cetera.

5.3 Bouwstenen voor een toepasbare synthese

De kennis uit zowel de oudere, als meer recente classificaties laat een viertal conclusies toe. De eerste is dat er nog geen uitgekristalliseerde classificatie is die empirisch is onderbouwd: noch internationaal noch in Nederland. Een tweede conclusie, die verband houdt met de vorige, is dat de huidige classificaties deels onvergelijkbaar zijn, onder meer vanwege de verschillende onderzoekspopulaties en onderzoeksmethodieken. Niet alleen de aanduidingen van de onderscheiden typen verschillen, ook de onderzochte kenmerken en achtergronden vertonen de nodige variatie. Een derde conclusie is dat er sprake is van een overlap in kenmerken die de auteurs van belang vinden om in hun classificatie te betrekken. De vierde conclusie is dat persoonlijkheidskenmerken en psychosociale problematiek niet in elke classificatie terugkomen. De nadruk ligt veelal op de motivatie en het gedrag. Idealiter zouden alle relevante variabelen in een overkoepelende classificatie (met subtypen) moeten worden betrokken om een compleet overzicht te verkrijgen. Een noodzakelijke voorwaarde hiervoor is overeenstemming over de afbakening van de onderzoeksgroep: gaat het om downloaders (downloaden/verspreiden), om hands-on kindermisbruikers die ook kinderporno gebruiken (gemengde groep) of om internetplegers in het algemeen? Een tweede voorwaarde is dat de te ontwikkelen clas-

sificatie gericht moet zijn op een vooraf gesteld doel. Indachtig de aanleiding voor onderhavig onderzoek zou de classificatie voldoende aanknopingspunten moeten bieden voor preventief beleid en behandeling. Op voorhand zouden hierbij de volgende (sub)thema's genoemd kunnen worden:

Thema	Persoon	Gedrag
Subthema's	Sociaal-demografie Psychische problemen Persoonlijkheidsproblematiek Crimineel verleden Seksuele fantasieën Motieven Cognitieve vervormingen Slachtofferschap	Online gedrag Mate van specialisatie Betrokkenheid in netwerken Frequentie internetgebruik Werkwijze Offline handelingen (misbruik, ontmoetingen, productie) Beveiligingsmaatregelen

In een onderzoek onder een grote groep Nederlandse downloaders zouden genoemde bouwstenen tot een nadere classificatie kunnen leiden. De daarin te onderscheiden typen downloaders zouden dan het uitgangspunt kunnen zijn voor te ontwikkelen effectieve preventie- en interventiestrategieën.

6 Conclusies

In dit hoofdstuk komen de conclusies aan de orde die grofweg zijn geordend naar de onderwerpen van de onderzoeksvragen, te weten de achtergronden en kenmerken, het gedrag- en de classificaties van downloaders. Als eerste staan we stil bij enkele methodologische aspecten.

6.1 Methodologie

In onderhavige literatuurstudie is voornamelijk aandacht besteed aan empirische artikelen uit de periode 2013-2018, aangevuld met inzichten uit reviews, meta-analyses en belangrijke oudere publicaties. Evenals in de oudere onderzoeken zijn de recentere studies veelal gebaseerd op dadersamples en/of personen die een forensisch behandelprogramma volgen. Er vindt, met andere woorden, selectie plaats in het type downloaders dat wordt onderzocht, namelijk degenen die door de politie zijn opgepakt. Het is daarom de vraag in hoeverre de bevindingen representatief zijn voor downloaders in het algemeen. Vanuit deze constatering is in verschillende onderzoeken getracht een meer representatieve groep van downloaders te onderzoeken. Dit is onder andere gedaan door online op specifieke websites en platforms, respondenten te werven (onder andere Alanko et al., 2017; Dombert et al., 2016) of door vergelijkingen te maken tussen wel en niet gedetecteerde downloaders (Neutze et al., 2012). Ook zijn er studies uitgevoerd waarin grote groepen personen naar hun surfgedrag is gevraagd en vergelijkingen werden gemaakt tussen personen die aangaven wel en geen kinderporno te hebben bekeken (Seto et al., 2015). Die zogenoemde *dark number* onderzoeken leveren waardevolle inzichten op – naast de gegevens van bekende downloaders – die aangrijpingspunten kunnen vormen voor beleid.

6.2 Achtergronden

Een consistente bevinding is dat de downloaders vrijwel altijd man zijn en blank. Hiermee is niet gezegd dat er geen allochtone downloaders zijn, maar die komen – om welke reden dan ook – weinig naar voren in de Europese en Amerikaanse onderzoeken. Wat betreft de leeftijd lijkt het erop dat de gepakte downloaders gemiddeld ouder zijn dan de plegers die voor de politie onbekend zijn gebleven. Dat kan betekenen dat het een andere groep plegers is ('slimme' versus de 'minder slimme' pleger), dan wel dat de gepakte groep jaren ongestoord heeft kunnen downloaden alvorens zij in aanraking zijn gekomen met de politie. Wat het jarenlang ongestoord downloaden betreft, zijn er indicaties dat een deel van de downloaders zich al langere tijd met kinderporno inliet voordat de politie hen oppakte. De downloaders zijn hoger opgeleid en hebben hogere functies dan de hands-on plegers. Het gaat niet zelden om alleenstaande mannen. Ze hebben meer dan de algemene bevolking een voorgeschiedenis van (seksueel, emotioneel en fysiek) geweld maar in mindere mate dan de hands-on plegers. Een deel van de downloaders die bekend zijn geworden bij de politie heeft een delicthistorie. Dat kan gaan om kinderporno, maar ook om hands-on misbruik en andere niet-zedengerelateerde delicten.

Ondanks de indicaties dat bepaalde achtergrondkenmerken gekoppeld kunnen worden aan (een deel van de) downloaders, bestaat de downloader niet. Daarnaast is empirisch onderzoek onder zowel geregistreerde Nederlandse downloaders als de algemene Nederlandse bevolking gering.¹ Dit heeft tot gevolg dat er geen duidelijk beeld is van de Nederlandse groep downloaders. Onderzoek onder de Nederlandse bevolking verdient daarom meer aandacht, zodat ook de praktijk hier haar voordeel mee kan doen in de aanpak omtrent preventie, behandeling en bestraffing.

6.3 Kenmerken

Een andere consistente bevinding is dat downloaders – meer dan de algemene bevolking – kampen met allerlei psychosociale problemen. Dit komt er in de kern op neer dat zij moeilijk relaties kunnen aangaan en onderhouden met volwassen partners en zij zich niet dan wel sub-assertief opstellen. Ze hebben over het algemeen een negatief zelfbeeld; in sommige onderzoeken wordt gesproken van depressie en angststoornissen. De kernproblematiek bij downloaders lijkt daarmee vooral van internaliserende aard. Een nog openliggende vraag is of er een relatie bestaat met het gegeven dat downloaders een seksuele voorkeur hebben voor minderjarigen, in de zin van het hebben van een afwijkende voorkeur, de stress die dat met zich kan meebrengen en het mede daardoor ontwikkelen van internaliserende problematiek. Hoe groot dat deel van de groep downloaders is, is onduidelijk. Evenmin is duidelijk welk deel een seksuele voorkeur heeft voor prepubertaire kinderen en welk deel voor adolescenten. Duidelijk is wel dat een relatief fors deel van de 'normale' man-

nelijke bevolking kinderporno kijkt. Naast een pedo- of hebefiele voorkeur worden impulscontrole problemen en compulsiviteit qua internetgedrag genoemd als kenmerken van de groep downloaders. Beide elementen – seksueel afwijkende voorkeur en compulsief seksueel internetgedrag – zijn belangrijke verklarende elementen voor het delictgedrag. Deze kunnen overigens met elkaar samenhangen.

Hoewel het niet bekend is hoe groot het aandeel downloaders is met een seksuele voorkeur voor minderjarigen, blijkt deze voorkeur wel een belangrijk verklarend element te zijn voor het plegen van kinderpornodelicten. Het is daarom van belang dat er onderzoek komt naar deze afwijkende voorkeur op basis van anonieme zelfrapportage. Zo kan niet alleen achterhaald worden hoe groot het aandeel downloaders is, maar ook welk deel van de algemene bevolking dat geen zedendelict heeft gepleegd deze voorkeur heeft. Daarnaast is deze kennis nodig voor de behandeling van downloaders. Het achterhalen van en ingaan op de achterliggende oorzaak of oorzaken, is van belang om een zo effectief mogelijk behandelplan op te stellen.

6.4 Gedrag

Het fenomeen kinderporno is een *internet driven problem*. Dat wil zeggen dat het internet veel mogelijkheden biedt om eenvoudig materiaal te up- en downloaden, op te slaan en om in contact te komen met minderjarigen en gelijkgezinden. Het aanbod en de toegankelijkheid zijn groot. Dat zijn ook precies de factoren die, in samenhang met een relatief grote mate van anonimiteit, maken dat veel downloaders op zoek gaan naar kinderporno; deels uit nieuwsgierigheid, deels uit een seksuele behoefte en voorkeur. De mate van het toepassen van beveiligingstechnieken varieert. Ze zetten hun internetgedrag primair voort vanwege hun seksuele behoefte en interesse, maar daarnaast speelt ook mee dat hun internetgedrag een copingmechanisme is voor onder deze groep aanwezige psychosociale en internaliserende problematiek. Het afwijkende gedrag wordt in stand gehouden en kan zelfs worden versterkt door cognitieve vervormingen, ofwel goedpraten van het eigen gedrag, onder andere door voor zichzelf een 'morele code' te hanteren wat wel en wat niet acceptabel is. Ofschoon daarover nog weinig (empirisch) bekend is, lijkt het deel uitmaken van besloten kinderpornonetwerken normalisering van het delictgedrag te versterken. Het criminele gedrag van de downloaders omvat meer dan het downloaden/verspreiden van kinderporno alleen. De recidive (zeden- en niet-zedendelicten) is blijkens diverse grootschalige studies laag. Een belangrijk voorbehoud bij de gegevens over de criminele historie en recidive, is dat deze vrijwel altijd zijn gebaseerd op officiële registraties van politie en/of justitie. Er is sprake van een grote mate van onderrapportage. Bovendien spelen methodologische aspecten mee bij het interpreteren van studies naar deze zogenaamde 'cross-over'. Om die redenen

kunnen er ook geen betrouwbare uitspraken worden gedaan over de mate waarin hands-off plegers overgaan op hands-on misbruik. Met voornoemd voorbehoud over de onderrapportage lijkt het erop dat de gemengde groep (hands-off en hands-on) een problematischere groep is in termen van recidive. De literatuurstudie heeft geen zicht gegeven op hoe het proces van downloaden van kinderporno eruit ziet en in welke stadia er mogelijkheden zijn om het proces te frustreren (incl. darkweb).

Voor de praktijk is het van belang inzicht te hebben in het (technische) proces van downloaden van kinderporno, zodat kan worden nagegaan hoe het download-proces kan worden gefrustreerd c.q. belemmerd. Aangezien dit niet uit de literatuur te halen valt, zal informatie hierover bij geregistreeerde downloaders of professionals met zicht op deze materie moeten worden achterhaald.

6.5 Classificaties

Er zijn veel verschillende classificaties van downloaders ontwikkeld. De meeste daarvan zijn niet empirisch gevalideerd en richten zich voornamelijk op motieven en (online) gedrag. De bruikbaarheid van die classificaties voor de Nederlandse situatie is thans niet vast te stellen. Allereerst omdat buitenlandse resultaten niet zonder meer te vertalen zijn naar de Nederlandse situatie. Daarnaast zijn de classificaties gebaseerd op ‘bekende’ internetplegers. Het overgrote deel van de plegers is niet bekend en het is vooralsnog onduidelijk of die plegers andere achtergronden en/of kenmerken hebben, waarop interventies zich moeten richten. Bij classificaties gebaseerd op Nederlandse plegers is het zaak om naast motivatie en gedrag ook de kenmerken van de persoon erbij te betrekken. Afgaand op de inzichten uit de bestaande classificaties is de conclusie gerechtvaardigd dat er verschillende subtypen zijn te onderscheiden die elk een aparte interventiestrategie vergen. Zo zal de interventiestrategie anders zijn voor downloaders die handelen vanuit een seksuele voorkeur voor minderjarigen dan de strategie voor downloaders die het delictgedrag vertonen vanuit een copingstrategie. Ook cognitieve vervormingen zijn een belangrijk element waar in interventies aandacht voor moet zijn. Zo zijn er downloaders, die vanwege psychologische problematiek, niet begrijpen dat door alleen al kinderporno te kijken, misbruik in stand wordt gehouden.

Eindnoten

1. Recent is bijvoorbeeld een analyse gemaakt van ongeveer 100 kinderpornozaken waarbij ook de achtergronden van de downloader aan de orde zijn gekomen (Van Wijk, 2018) en ten tijde van onderhavige studie loopt een grootschalig onderzoek naar de zogenoemde INDIGO-afdoening (Van Wijk et al., nog te verschijnen).

7 Aanbevelingen

Tot slot gaan we in op enkele aanbevelingen die terug te voeren zijn op de vraag van de opdrachtgever: welke preventieve maatregelen zijn mogelijk om te kunnen interveniëren op potentiële downloaders van kinderporno? Hieronder volgt een viertal aanbevelingen

A. Inzicht in Nederlandse downloaders

Momenteel bestaat er geen goed zicht op de Nederlandse groep downloaders en hun kenmerken en achtergronden. Dat geldt met name voor de plegers die buiten beeld van de opsporingsautoriteiten blijven. De buitenlandse prevalentiecijfers extrapolierend naar de Nederlandse situatie suggereert dat een fors aantal downloaders voor een belangrijk deel de kinderporno-industrie in stand houden. Het is vooralsnog onduidelijk of en, zo ja, in hoeverre deze verborgen groep qua achtergronden en kenmerken verschilt van de groep die bij de politie bekend is vanwege hands-off en/of hands-on delicten. Voorstelbaar is dat het bij downloaders om een heterogene populatie gaat die uit verschillende subgroepen bestaat. Idealiter zouden preventieve maatregelen naadloos moeten aansluiten bij de betreffende (sub) doelgroep. Het advies is om een bevolkingsonderzoek te entameren waaruit een bruikbare classificatie is te destilleren. Daarbij moet worden nagegaan hoe een zo groot en divers mogelijk publiek bereikt en gemotiveerd kan worden om vragen te beantwoorden omtrent de thema's online (porno)gedrag en seksuele voorkeur. Een bruikbare classificatie zou zich naast de persoonskenmerken kunnen toespitsen op het achterliggende motief voor het downloaden van kinderporno (intrinsieke of extrinsieke motivatie), de hoeveelheid en ernst van het gedownloade materiaal en de frequentie waarmee gedownload wordt.¹

B. Nemen van technische maatregelen

Veel downloaders zoeken uit nieuwsgierigheid naar dergelijk materiaal en stuiten er naar eigen zeggen per ongeluk op. Een deel van het kinderpornografisch materiaal is vrij gemakkelijk te vinden/krijgen op het internet. In combinatie met de grote mate van anonimiteit is het risico dat plegers doorgaan met hun delictgedrag en daarin ook kunnen escaleren in termen van grover materiaal en eventueel sexting, grooming en fysiek misbruik. De kinderporno staat op servers die worden gehost door bedrijven, die zelf, in het kader van het zelfreinigende vermogen van de eigen branche, dan wel op last van de overheid technische maatregelen moeten nemen om de kinderporno te blokkeren en verwijderen. Het doel hiervan is het opwerpen van juridische en technische barrières zodat 1) het vinden van kinderporno wordt bemoeilijkt en 2) kinderporno definitief van het internet wordt verwijderd.

C. Beïnvloeden van cognitieve vervormingen

Een deel van de downloaders gaat na de eerste keer door met het zoeken naar kinderporno, soms omdat de pleger een seksuele voorkeur heeft, soms omdat de pleger het spannend vindt of omdat de kinderporno anderszins een functie in diens leven vervult (copingstrategie). De gemeenschappelijke deler tussen de verschillende overwegingen om door te gaan met het zoeken naar kinderporno zijn de cognitieve vervormingen, ofwel zelfrechtvaardigingen die de plegers voor hun delictgedrag aanvoeren. Deze zelfrechtvaardiging kan zowel vooraf (welke beelden zijn acceptabel om op te zoeken en te bekijken) als achteraf (om een 'schuldgevoel' te voorkomen) plaatsvinden. Een gerichte mediacampagne zou hierop kunnen inspelen door die vertekeningen aan de kaak te stellen. De boodschap komt erop neer dat achter 'het zijn maar plaatjes' daadwerkelijk misbruik schuilgaat. De veronderstelde grote omvang van downloaders rechtvaardigt een landelijke campagne. De te bereiken (sub)doelgroepen kunnen worden vastgesteld uit het bevolkingsonderzoek, zodat een op maat gesneden campagne kan worden ontwikkeld.² Hierin zou tevens aandacht kunnen worden gevraagd voor de bestaande faciliteiten voor hulp en advies waar mannen (en vrouwen) terecht kunnen die seksuele gevoelens voor kinderen hebben en/of naar kinderporno kijken (*Stop it now*).

D. Investeren in verhogen pakkans

De downloaders kunnen tamelijk anoniem opereren. De effectiviteit van preventieve maatregelen kan worden versterkt als tegelijkertijd de (gepercipieerde) pakkans wordt vergroot. Gedragsverandering is in dit verband een zaak van zowel intrinsieke motivatie als extrinsieke drang/dwang. De pakkans is in getalsmatig opzicht minder groot geworden nu de politie zich vooral richt op de netwerken en

het (actuele) misbruik van minderjarigen. Waar de politie eerder de zogenoemde NCMEC-meldingen³ beoordeelde en de officier van justitie een buitengerechtelijke afdoening kon voorstellen aan een downloader, wordt thans met een groot deel van de NCMEC-meldingen niets gedaan.⁴ Dit is vanuit nadere prioriteitstelling wellicht begrijpelijk maar vanuit preventief oogpunt geen goede ontwikkeling: er vindt vanuit de overheid geen duidelijke normering meer plaats van het regelovertredende gedrag van grote groepen downloaders. De schatting is dat er in 2018 bijna 30.000 meldingen vanuit NCMEC aan Nederland zijn overgedragen. Daarbij komt dat er ook actuele kinderporno wordt aangetroffen bij de 'simpele' NCMEC-meldingen (Van Wijk, 2018). De aanpak van het kinderpornoprobleem is geen kwestie van of-of maar moet en-en zijn. Dat betekent dat zowel moet worden geïnvesteerd in de aanpak van de besloten netwerken en de downloaders die daarvan deel uitmaken (die vooral een repressieve aanpak vergen) als in de (preventieve) aanpak van grote groepen beginnende downloaders. Dit vergt investeringen in extra capaciteit c.q. menskracht.

Eindnoten

1. De veronderstelling hierbij is dat veel mannen het soms doen, een deel van hen downloadt of verspreidt het vaker. Een klein deel doet het regelmatig en ook ernstiger vormen van KP en een zeer beperkt deel gaat over tot sexting, grooming en/of fysiek misbruik
2. Ter inspiratie: in het verleden zijn ook bewustzijns campagnes gevoerd op het vlak van mensenhandel en prostitutie.
3. Betreft het Amerikaanse instituut National Centre for Missing and Exploited Children (NCMEC)
4. We verwijzen in dit verband naar een lopend onderzoek naar de INDIGO-afdoening door Bureau Beke in opdracht van Politie & Wetenschap. Dat onderzoek verschijnt in 2019. De meldingen worden in een database opgeslagen en wanneer een IP-adres herhaaldelijk wordt gedetecteerd in verband met kinderporno volgt er nadere actie.

Referenties

Aebi, M., Plattner, B., Ernest, M., Kaszynski, K., & Bessler, C. (2014). Criminal history and future offending of juveniles convicted of the possession of child pornography. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 26(4), 375-390.

Alanko, K., Schmidt, A.F., Neutze, J., Bergen, E., Santtila, P., & Osterheider, M. (2017). Male sexual interest in and offending against children: The abused-abuser hypothesis. *Journal of Forensic Psychology Research and Practice*, 17(2), 128-144.

Armstrong, J., & Mellor, D. (2016). Internet child pornography offenders: An examination of attachment and intimacy deficits. *Legal and Criminal Psychology*, 21(1), 41-55.

Aslan, D., & Edelman, R. (2014). Demographic and offence characteristics: A comparison of sex offenders convicted of possessing indecent images of children, committing contact sex offences or both offences. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 25(2), 121-134.

Babchisin, K.M., Hanson, R.K., & Hermann, C.A. (2011). The characteristics of online sex offenders: A meta-analysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 92-123.

Babchishin, K.M., Hanson, R.K., & VanZuylen, H. (2014). Online child pornography offenders are different: A meta-analysis of the characteristics of online and offline sex offenders against children. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 45-66.

Beech, A.R., Elliott, I.A., Birgden, A., & Findlater, D. (2008). The Internet and child sexual offending: A criminological review. *Aggression and Violent Behavior*, 13(3), 216-228.

Briggs, P., Simon, W.T., & Simonsen, S. (2011). An exploratory study of internet-initiated sexual offenses and the chat room sex offender: Has the internet enabled a new typology of sex offender? *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 72–91.

Clevenger, S.L., Navarro, J.N., & Jasinski, J.L. (2014). A matter of low self-control? Exploring differences between child pornography possessors and child pornography producers/distributors using self-control theory. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 28(6), 555–571.

Cohen-Almagor, R. (2013). Online child sex offenders: Challenges and counter-measures. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 52(2), 190–215.

Cohen, T.H., & Spidell, M.C. (2016). How dangerous are they? An analysis of sex offenders under federal post-conviction supervision. *Federal Probation Journal*, 80(2), 21–32.

DeHart, D., Dwyer, G., Seto, M. C., Moran, R., Letourneau, E., & Schwarz-Watts, D. (2017). Internet sexual solicitation of children: a proposed typology of offenders based on their chats, e-mails, and social network posts. *Journal of Sexual Aggression*, 23(1), 77–89.

Dombert, B., Schmidt, A.F., Banse, R., Briken, P., Hoyer, J., Neutze, J., & Osterheider, M. (2016). How common is men's self-reported sexual interest in pre-pubescent children? *The Journal of Sex Research*, 53(2), 214–223.

Eke, A.W., Seto, M.C., & Williams, J. (2011). Examining the criminal history and future offending of child pornography offenders: An extended prospective follow-up study. *Law and Human Behavior*, 35(6), 466–478.

Faust, E., Bickart, W., Renaud, C., & Camp, S. (2015). Child pornography possessors and child contact sex offenders: A multilevel comparison of demographic characteristics and rates of recidivism. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(5), 460–478.

Goller, A., Jones, R., Dittmann, V., Taylor, P., & Graf, M. (2016). Criminal recidivism of illegal pornography offenders in the overall population - A national cohort study of 4612 offenders in Switzerland. *Advances in Applied Sociology*, 6(2), 48–56.

Graaf, H. de, & Wijsen, C. (2017). *Seksuele gezondheid in Nederland 2017*. Utrecht: Rutgers.

Hanson, R.K., & Morton-Bourgon, K.E. (2005). The characteristics of persistent sexual offenders: A meta-analysis of recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1154-1163.

Henshaw, M., Ogloff, J.R.P., & Clough, J.A. (2015). Looking beyond the screen: A critical review of the literature on the online child pornography offender. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 29(5), 416-445.

Houtepen, J.A.B.M., Sijtsma, J.J., & Bogaerts, S. (2014). From child pornography offending to child sexual abuse: A review of child pornography offender characteristics and risks for cross-over. *Aggression and Violent Behavior*, 19(5), 466-473.

Internet Watch Foundation (2018). *Annual report 2017*. Cambridge, UK: IWF

Jung, S., Ennis, L., Stein, S., Choy, A.L., & Hook, T. (2013). Child pornography possessors: Comparisons and contrasts with contact- and non-contact sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 19(3), 295-310.

Knight, R.A., & Prentky, R.A. (1990). Classifying sexual offenders: The development and corroboration of taxonomic models. In W.L. Marshall, D.R. Laws, & H.E. Barbaree (Eds.), *Handbook of sexual assault. Issues, theories, and treatment of the offender* (pp. 23-52). New York, US: Plenum Press.

Knight, R.A., & Sims-Knight, J.E. (2003). The developmental antecedents of sexual coercion against women: Testing alternative hypotheses with structural equation modelling. In: R. A. Prentky, E. Janus, & M. Seto (Eds.), *Sexual coercion: Understanding and management* (pp. 72-85). New York, US: New York Academy of Sciences.

Krone, T. (2004). *A typology of online child pornography offending. Trends and issues in crime and criminal justice*. Trends & Issues in crime and criminal justice, no 279. Canberra, Australia: Australian Institute of Criminology

Lanning, K.V. (2001). Cyber "pedophiles": A behavioral perspective. In R.R. Hazelwood & A. Wolbert Burges (Eds.), *Practical aspect of rape investigations. A multidisciplinary approach* (3rd ed., pp. 381-408). Boca Raton, US: CRC Press, Taylor & Francis Group.

Leukfeldt, E.R., Jansen, J., & Stol, W.P. (2014). Child pornography, the Internet and juvenile suspects. *Journal of Social Welfare & Family Law*, 36(1), 3-13.

Long, M.L., Alison, L., & McManus, M.A. (2012). Child Pornography and Likelihood of Contact Abuse A Comparison Between Contact Child Sexual Offenders and Noncontact Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 25(4), 370-395.

Ly, T., Dwyer, R.G., & Fedoroff, J.P. (2018). Characteristics and treatment of internet child pornography offenders. *Behavioral Sciences & the Law*, 36(2), 216-234.

Magaletta, P.R., Faust, E., Bickart, W., & McLearen, A.M. (2014). Exploring clinical and personality characteristics of adult male internet-only child pornography offenders. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 58(2), 137-153.

McCarthy, J.A. (2010). Internet sexual activity: A comparison between contact and non-contact child pornography offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 16(2), 181-195.

McGrath, R.J., Cumming, G.F., Burchard, B.L., Zeoli, S., Ellerby, L., & McLaughlin, J.F. (2000). *Cyber child sex offender typology*. Geraadpleegd van: www.ci.keene.nh.us/police/Typology.html.

McManus, M.A., Long, M.L., Alison, L., & Almond, L. (2015). Factors associated with contact child sexual abuse in a sample of indecent image offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 21(3), 368-384.

Merdian, H.L., Curtis, C., Thakker, J., Wilson, N., & Boer, D.P. (2011). The three dimensions of online child pornography offending. *Journal of Sexual Aggression*, 19(1), 121-132.

Merdian, H.L., Curtis, C., Thakker, J., Wilson, N., & Boer, D.P. (2014). The endorsement of cognitive distortions: Comparing child pornography offenders and contact sex offenders. *Psychology, Crime & Law*, 20(10), 971-993.

Merdian, H.L., Wilson, N., Thakker, J., Curtis, C., & Boer, D.P. (2013). "So why did you do it?": Explanations provided by child pornography offenders. *Sexual Offender Treatment*, 8(1), 1-19.

Miller, L. (2013). Sexual offenses against children: Patterns and motives. *Aggression and Violent Behavior, 18*(5), 506-519.

Negredo, L., & Herrero, O. (2016). Child pornography on the internet. *Psychologist Papers, 37*(3), 217-223.

Neutze, J., Grundmann, D., Scherner, G., & Beier, K.M. (2012). Undetected and detected child sexual abuse and child pornography offenders. *International Journal of Law and Psychiatry, 35*(3), 168-175.

Neutze, J., Seto, M.C., Schaefer, G.A., Mundt, I.A., & Beier, K.M. (2011). Predictors of child pornography offenses and child sexual abuse in a community sample of pedophiles and hebephiles. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 23*(2), 212-242.

Owens, J.N., Eakin, J.D., Hoffer, T., Muirhead, Y., & Shelton, J.L.E. (2016). Investigative aspects of crossover offending from a sample of FBI online child sexual exploitation cases. *Aggression and Violent Behavior, 30*, 3-14.

Prat, S., & Jonas C. (2013). Psychopathological characteristics of child pornographers and their victims: A literature review. *Medicine, Science and the Law, 53*(1), 6-11.

Price, M., Lambie, I., & Krynen, A.M. (2015). New Zealand adult internet child pornography offenders. *Journal of Criminal Psychology, 5*(4), 262-278.

Prichard, J., Watters, P.A., & Spiranovic, C. (2011). Internet subcultures and pathways to the use of child pornography. *Computer Law & Security Review, 27*(6), 585-600.

Ray, J.V., Kimonis, E.R., & Seto, M.C. (2014). Correlates and moderators of child pornography consumption in a community sample. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment, 26*(6), 523-545.

Seigfried-Spellar, K.C. (2013). Individual differences of internet child pornography users: Peculiar findings in a community-based study. *International Journal of Cyber Criminology, 7*(2), 141-154.

Seigfried-Spellar, K.C. (2014). Distinguishing the viewers, downloaders, and exchangers of Internet child pornography by individual differences: Preliminary findings. *Digital Investigation*, 11(4), 252-260.

Seto, M.C. (2010). Child pornography use and Internet solicitation in the diagnosis of pedophilia. *Archives of Sexual Behavior*, 39(3), 591-593.

Seto, M.C., & Eke, A.W. (2017). Correlates of admitted sexual interest in children among individuals convicted of child pornography offenses. *Law and Human Behavior*, 41(3), 305-313.

Seto, M. C., Hanson, R. K., & Babchishin, K. M. (2011). Contact sexual offending by men with online sexual offenses. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 23(1), 124-145.

Seto, M.C., Hermann, C.A., Kjellgren, C., Priebe, G., Svedin, C.G., & Långström, N. (2015). Viewing child pornography: Prevalence and correlates in a representative community sample of young Swedish men. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), 67-79.

Seto, M.C., Reeves, L., & Jung, S. (2010). Explanations given by child pornography offenders for their crimes. *Journal of Sexual Aggression*, 16(2), 169-180.

Seto, M.C., Wood, J.M., Babshishin, K.M., & Flynn, S. (2012). Online solicitation offenders are different from child pornography offenders and lower risk contact sexual offenders. *Law and Human Behavior*, 36(4), 320-330.

Shelton, J., Eakin, J., Hoffer, T., Muirhead, Y., & Owens, J. (2016). Online child sexual exploitation: An investigative analysis of offender characteristics and offending behavior. *Aggression and Violent Behavior*, 30, 15-23.

Smid, W., Schepers, K., Kamphuis, J. H., van Linden, S., & Bartling, S. (2015). Prioritizing child pornography notifications: Predicting direct victimization. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(4), 398-413.

Sullivan, J., & Beech, A.R. (2004). Assessing Internet sex offenders. In M. Calder (Ed.), *Child sexual abuse and the Internet: Tackling the new frontier* (pp. 69-83). Dorset, UK: Russell House Publishing Ltd.

Taylor, M., & Quayle, E. (2003). *Child pornography: An internet crime*. London, UK: Taylor & Francis Group.

Teeter-Witt, A. (2015). *The psychological experience of internet child pornography offenders* (dissertation). San Diego, US: Alliant International University.

Tener, D., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2015). A typology of offenders who use online communications to commit sex crimes against minors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 24(3), 319–337.

Vinyard, N.M. (2016). Extralegal factors and the imposition of lifetime supervised release for child pornography offenders. *Federal Probation Journal*, 80(1), 45-57.

Wijk, A. van (2018). *Slachtoffers zoeken en vinden. Een onderzoek naar het werk van de kinderpornorechercheurs*. Arnhem, Bureau Beke.

Wijk, A. van, & Mulder, J. (2019). Kinderporno; achtergronden, behandeling en kenmerken van de plegers. In: K. Goethals (et al.) (eds). *De behandeling van daders van seksueel misbruik: een praktijkboek*. Gompel&Svacina, Oud-Turnhout.

Verschenen in de Bekereeks

2008

Ambtscriminaliteit aangegeven?

Een onderzoek naar het opvolgen van en kennis over de wettelijke verplichting tot aangifte van artikel 162 Sv misdrijven

Verborgen problemen

Een onderzoek naar (de aanpak van) criminaliteit onder Antillianen in Nederland

Bont en Blauw

Een onderzoek naar de strafrechtelijke behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejegening van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie

Uitstel van behandeling?

Een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnis en de mogelijke effecten van detentie

2009

Huwelijksdwang: Een verbintenis voor het leven?

Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland

Inpakken niet nodig

Een profiel van straatroven en straatrovers in Almere

Back on Track?

Een evaluatieonderzoek naar de onthemende projecten van de Bijzondere Jeugdbijstand in Vlaanderen

CoVa volgens plan?

Een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een effectonderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining

Achter de schermen

Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno

2010

Tot de dood ons scheidt

Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring

Kwetsbaar beroep

Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam

Cameratoezicht in beweging

Ervaringen met nieuwe vormen van cameratoezicht bij de Nederlandse politie

2011

Los van drank

Procesevaluatie Haltafdoening Alcohol

Lastige verhalen

Een exploratief onderzoek naar valse aangiften van zedenmisdrijven door meisjes van 12-18 jaar

Wapenfeiten

Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen

Snelle jongens

Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid

2012

De schade hersteld?

Een onderzoek naar herstellbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen

Onder Controle?

Een procesevaluatie van de gedragsinterventie 'Korte Leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen'

Planmatig en flexibel

Procesevaluatie gedragsinterventie CoVa+

Oosterse Teelt

Vietnamezen in de hennepcultuur

Dierenwelzijn in het vizier

De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

2013

Over leven na de moord

De gevolgen van moord en doodslag voor de nabestaanden van de slachtoffers en de ondersteuning door Slachtofferhulp Nederland

Met scherp schieten

Een onderzoek naar een aantal veiligheidsrisico's met betrekking tot de schietsport in Nederland

Georganiseerde voertuigcriminaliteit in Nederland

Een beeld van de omvang, kenmerken, werkwijzen en aanpak anno 2013

Het warme bad en de koude douche

Een onderzoek naar misstanden in nieuwe religieuze bewegingen en de toereikendheid van het instrumentarium voor recht en zorg

2014

Portretten van notoire ordeverstoorders

Kenmerken en achtergronden van notoire ordeverstoorders binnen het voetbal

Gelegenheidsordeverstoorders?

Analyse van rondom grootschalige rellen aangehouden verdachten

Ondergaan of ondernemen

Ontwikkelingen in de aard en aanpak van afpersing van het bedrijfsleven

Raak geschoten?

Een onderzoek naar de werking van maatregelen tegen geweld en overlast rondom het betaald voetbal

Doordringen of doordrinken

Effectevaluatie Halt-straft Alcohol

Prostitutie in Nederlandse gemeenten

Een onderzoek naar aard en omvang, beleid, toezicht en handhaving in 2014

2015

Aangifte onder nummer

Implementatie, toepassing en eerste resultaten van de nieuwe regeling 'Aangifte onder nummer'

Papier en werkelijkheid

Een hypothesevormend onderzoek naar de invloed van registratie-effecten op de omvang van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Grensoverschrijdend slachtofferschap

Een inventarisatie van aard, omvang en aandachtspunten in verband met de effectuering van slachtofferrechten

2016

Dieren Verboden

De toepassing van het houdverbod als bijzondere voorwaarde bij een voorwaardelijke straf

Kijk op jeugdcriminaliteit

Handvatten voor het opstellen van een periodieke trendrapportage jeugd- en jongerencriminaliteit en een overzicht van veelbelovende aanpakken

Stijging meldingen verwarde personen in de regio Rotterdam

Een onderzoek naar mogelijke verklaringen en wenselijke oplossingen

Missen we iets?

Een gebiedsanalyse in Rotterdam naar de omvang en aanpak van de jeugdcriminaliteit en eventuele 'witte vlekken' in dat beeld

De draad weer oppakken

Een follow-up onderzoek onder nabestaanden van slachtoffers van levensdelicten

Hoe lopen de hazen?

De stand van zaken in de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing

Focus op heling

Een onderzoek naar het functioneren van de helingmarkt, het beleid tegen en de gevolgen van heling

Van cijfers naar interpretatie

Een duiding van de kwantitatieve ontwikkelingen van de jeugdcriminaliteit

Wie is het slachtoffer?

Kenmerken van de doelgroep van het Schadefonds Gewelddsmisdrijven en strategieën voor een beter doelgroepbereik

Radicalisering in de gemeente Arnhem

Resultaten van onderzoek onder mentoren, welzijnswerkers en jongeren

2017

Duiding van problematisch jeugdgroupengedrag

Een theoretische verkenning en een praktische handreiking voor het veld

Prostitutie in beeld gebracht

Een onderzoek naar aard en omvang van zichtbare en onzichtbare prostitutie in Arnhem

De achterblijvers

Een evaluatie van het maatwerk voor achterblijvers van vermiste personen

2018

Realiteit of registratie-effect?

De invloed van registratie-effecten op de daling van de geregistreerde jeugdcriminaliteit

Links-extremisme in beeld

Een verkennend onderzoek naar links-extremistische groeperingen in Nederland

Na het beslag

Een onderzoek naar door RVO inbeslaggenomen voorwerpen onderdeel Natuur en de afhandeling daarvan

Slachtoffers zoeken en vinden

Een onderzoek naar het werk van de kinderpornorechercheurs

Straatprostitutie in Nijmegen

Een evaluatie van de tippelzone en huiskamer aan de Nieuwe Marktsstraat in Nijmegen

Betonrot

Een kwalitatief onderzoek naar het fenomeen ondermijnende criminaliteit in Brabant-Zeeland, de effecten van en richtingen voor de overheidsaanpak

2019

Zo ziek als een hond?

Gezondheids- en socialisatieproblemen bij puppy's in Nederland in relatie tot de herkomst

De aanpak van kinderporno is een landelijke prioriteit van de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie. Om de mogelijkheden van preventieve maatregelen beter te benutten, is een literatuurstudie uitgevoerd naar het fenomeen downloaders van kinderporno. Op basis van recente inzichten in de literatuur wordt ingegaan op de achtergronden en kenmerken van downloaders, hun on- en offline gedrag en de verschillende typen downloaders. Het rapport besluit met een aantal concrete aanbevelingen.

ISBN 978-94-92255-33-4

9 789492 255334 >